באם - 1

באָם | בעאָים | — קאַן. דריקט אויס

אַ תנאי; טאמער, אויב, אין פאל; סיידן.

1862 " החתונה האבן מוז מען, באם מען וויל ווערן א

מלמד... " ישראל אקסנפעלד, שטערנטיכל, לייפציג.

1896 " און באם הלילה עס פאלט אראפ, ביסל ... מחויב

צוטראגן נאך געלט" . שע, מנחם=מענדל, ...

1912 " רעלאטיווע יידן זיינען זיי אלע, יידן | ... |

מיט א קאנטראקט, מיט א באם " זשיט , שריפטן IV ,

ז' 97 [?] ...

" ער האט [..] דעם קנעכט צוגעזאגט א מתנה צו

געבן, באם ער וועט אים זאגן דעם אמת".

יוסף פערל, מגלה טמירין, יידישע כתבים, 150, ווילנע.

באם לאו [... לאו] -- קאם . אויב ניט, טאמער

ניט; איך גלייב, עס וועט זיין א גוטער וועטער;

באם לאו, וועל איך מוזן אפלייגן מיין נסיעה.

1724 " בכן איז מן היר מזהיר באזהרה גדול באם דאש

איינר ח"ו זעלט זעלכי אפקרות או סרבנות ברויכין

נגד הקהל". פנקס קהילת אה"ו, כרוז 7 (20)

ש. אסף, ייבל, XXXIII, 115, 1949.

1743 " [...] אונ הט גרויס ממשלה אונ ווער עס זעהט

אים מוז פר אום אוף שטיין ובאם לאו בקומט ער

הינדורט שטעקין." ... שאר, ח"ש מספר יוסיפון,

לעמבערג [?]

באם I -- דער, =ער. ארכ פארמע פאר בוים:

1701 " ארזים - טעניך באמער". ש"ב, אמשטרדם. 93

באם II -- פפ באם . אינט. נאר איך אויסדרוק:

זאגן (נאכזאגן, שרייען אע) באם. און צושטימען

מיט חניפה, נאכגעבן, זאגן יא, זאגן אמן.

1866 א יידישע טאכטער איז געווינט בלינדערהייט צו פאלגן

עלטערן, און וואס זיי האלטן פאר גוט דארף זי

נאכזאגן באם. קמ נומ' 46.

1867 " קוים האט איין רעדלפירער עפעס געזאגט, אז די

זאך איז [...] געווען גוט אפגעבעט, האבן אלע

געשריגן "באם". קמ נומ' 47.

1899 " מאך ניט קיין פוילע תנועות און זאג באם "

... 1944, ב' VII, ז' 87

באם III -- ~~רעדוקציע פון דער~~ פרעפאזיציע בא (ביי)

מיטן ארטיקל דעם . פפ באן ... געניצט איבער-

הויפט פאר א ווארט וואס הייבט זיך אן מיט א

וואקאל ... ער ארבעט באן אלטן קופערשמיד

[--> ביים.]

באם I - פפ באם II.

באם II -- זוז באם II -- אינט. קלאנג פון א

שטארקן קלאפ, א זעץ | ר. זילבערשטיין, יישפ, XXIII - 2 |.

באם IIII - דער = ען [?]. קענטיק א קיצור פון

שלאגבאום, באריערע איבער אן אייזנבאן=ליניע, שאסיי

אע.

" יום הששי ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, / דער

פעטער אברהם, / איז געפארן איבערן באם , / האט ער

דערזען א פלאקן, / האט ער אנגעפישט אין די זאקן" [קמ 110]

ב אָ ם IV -- דער, =ס, (אַ ם) 1. אַ גייִדיקגייער, פּוסטעפּאַטניק. ‰ דער באָם דרייט זיך אַרום און טוט גאַרנישט.

1970 "אַן אַלטער באָם אין אַ צעוואַלגערן צילינדער". צייט, אַלע לידער [...] II, נ"י, ז' 339.

2. שלעפּער, בראָדיאַגע, טרעמפּיסט. ‰ דער באָם בעטלט אַ טרונק בראַנפן.

1937 " פון דער טעלעוויזשאַן=אַרמיי האַלט זיך אַוועק, דזשאַו, ווערסט ווערן אַ באָם!". ב. דעמבלין, וועסטסייד II, נ"י, ז' 81.

3. הפקר=יונג, אויסוואָרף. ‰ דער איז שוין אַ ... באָם, פאַרנעמט זיך מיט טונקעלע געשעפטן.

1931 "די געשעפטן אין די הינטערגעסלעך פון אַלבאַני זיינען אויגערעכנט אויף "באָמס". נאַד, נייסטע ווערק, II, נ"י, ז' 24.

באָם = גענוצט אַדיעקטיוויש אין צונויפהעפטן:

באָם = דזשאָב - שלעכטע, טאַנדייטנע אַרבעט.

באָם = סטאָמאַק -- אַ שלעכטער מאָגן.

ב אָ מ אָ ד ז י ע -- אָטרוו. פּפּ באָמאָדזשעץ, באָמאָזשעץ. 1. אויסשמירן, פאַרשמירן.

2. (אייף) באַדעקן מיט שלעכטער מאָלעריי, אָן געשמאַק.

ב אָ מ אָ ז -- דער, =ן. 1. איקאָנעס= מאָלער. 2. אַ שלעכטער מאָלער (קינסטלער) ‰ ער איז ניט קיין מאָלער, איז ער אַ באָמאָז. 3. חושים, לעקיש. ‰ זעט נאָר דעם באָמאָז, ווי ער גלאָצט אויף אַלץ מיט די אויגן.

ב אָ מ אָ ז אָ ל י ע ט -- אַדי. פּפּ באָמאָזאָליעט: באַדעקט מיט מאָזאָליעס (הינעראויגן).

1947 " ס'זיינען געקומען שניידער, שוסטער און אַנדערע אַרבעטער מיט זייערע באָמאָזאָליעטע הענט". ג. מאַהלער, ליזב 44 טשענסטאָכאָווער יידן, נ"י, ז 138.

באָמאָזאָליעטע הענט -- האָרעפּאַשניקעס.

ב אָ מ אָ ט ל/ע ן - טרוו. באַרעדן. ‰ אַ גאַנצן אוונט טוט מען גאָרנישט, נאָר מע מאָטלט - מע האָט שוין באָמאָטלט די גאַנצע וועלט.

באַמאַכט — אַדי' — (אייפּ פֿאַר באַקאַקט) פּ. ניט געראָטן, ניט איינגעגעבן; מיאוס, אָפּשטויסנדיק.

1876 " [...] אין זשאַרגאָן פֿאַר אַזאַ באַמאַכטן וויץ הייסט מען מאַנדריש מיט די גלעקלער,

ליִנעצקי, דער סטאַטעק, העפֿט II , אָדעס.

3. שלימזלדיק.

" מייך געוועזענער חתן מיט דער באַמאַכטער צורה." 1968

ח. גראַדע, ר' צמח אַטלאַס.

II שטיין (זיצן) ווי אַ באַמאַכטער == פֿילן זיך ווי מ'וואָלט באַגאַנגען אַ גרויסע נאַרישקייט.

1937 " אָט וואָלט דאָס געווען אַ קונץ, ווען ער ווערט פּלוצלינג אויס מענטש. ער ווערט אַ גלגול. טוט אַ פֿאָך, אַ שוועב, אַ פֿאַרשווינד.[...] שיקסעלע = טעקעלע שטייט אַ באַמאַכטער". צייט, די חליה, אַנט, ז' 494.

באַמאַכט -- אַדי' פֿון באַמאַכט, באַדעקט מיט מאָך.

באַמאַכטע וואַנט. באַמאַכטער מויער.

1934 " באמאכטע טרעפ האבן זיך געבאדן אין וואסער. "
ע. דאנקא, הילצערנע אקטיארן, בערדיטשעוו, ז׳ 11.

1941 " זיצן ביידע ביים באמאכטן שטייך". שלום שטערן,
עס ליכטיקט, ז׳ 51.

1962 " א צעפוילט געביי, ענלעך צו א הונטשוואַס, מיט
בלינדע ווענט און א באמאכטן שטרוידאך".
י. באשעוויס , פֿאר, 30/XII.

2. (פיג) אלט, אפגעלעבט.

1923 " מיר זיינען געבארן געווארן, ווען די קעגנערישע
שיטות זיינען שוין געווען באיארנטע און באמאכטע,
און אנדערע אפילו עובר=בטלע ". ימ, נייס.

" איז נישטא ווער ס׳זאל די תרחס יאגן אין דער
קלאסישער באמאכטער רו אריין". לע, אונדזער געסל, ז׳ 67.

ב א מ אַ כ ן - טרנז 1. (אייפֿ) באקאקן, אויסשמירן
עפעס אדער עמעצן מיט צואה אדער השתנה; דאס קינד האט
באמאכט דעם ליילעך.
2. פיג. אפנארן, באשווינדלען; אפטאָן א שפיצל.

ב אַ מ אַ כ ן ז י ך -- רעפֿל . 1. (אייפֿ) באקאקן
זיך, מאכן אונטער זיך (וועגן נאטירלעכע באדערפֿע-
נישן); אז א קינד באמאכט זיך , מוז מען עס ארומ-
ווישן. איך וועל אים דערלאנגען, אז ער וועט
זיך באמאכן! " וואס שטייסטו און שמייכלסט,
~~זעסט מטרחן זטע א סעדער טטער ער באמאכט זיך?~~
זיסע צורה, ווי א סידון ווען ער באמאכט זיך ? "
חג, שטומער מנין .

2. (פיג) באנארישן זיך; האבן א דורכפאל; ער האט

זיך אליין באמאכט -- איינגעקויפט בבל-סחורה, וואס

קיינער האט זי ניט געוואלט נעמען אין די הענט.

עך האט זיך אליין באמאכט - זאל ער זיך אליין אונטער-

ווישן. קינדערדאנ'ניט שולדיק, קיינער דארף (קאן)

אים ניט העלפן. באמאכן זיך איז די חכמות - דער כלומרשטער

קלוגשאפט באקומען א נארישקייט.

1885 " אז גימפל זאל זיך ניט באמאכן אנך די חכמות

אריין, איך טו מיינס ווי א גרויסער פזרן | ... | .

משה וויינבערג, ייפאל, נומ' 46.

1966 " זעט נאר, זיי זאלן זיך חלילה ניט באמאכן אין

די חכמות דארט אין דעם אמעריקע". שע, 'דער מיסטיקער'

סאוועטיש היימלאנד נומ' 2.

באמאכיקן ---

? " נאך איז פייכט דער באגין, עס באמאכיקט זיין

טויט די רונדן פון הימל אין זאנגענער שטילקייט".

סוצ איבז, א. שלאנסקי, גק 3, ז 56.

באמאכן -- טרוו. באמאכיקן

[מארקעווב].

באמאליעוון - טרוו. 1. אויספילן מיט

געמעלן, מאלערייען.

1958 " און, ווי א צולאג, פאציאפעט [געפונען] א הגדה,

באמאליעוועט מיט פייגעלעך, און א ביינערן טאבאק-

פושקעלע". ב. רעסלער, 'דער שוסטער', נ"י

איק, נ"י, ר"ה

195... " [...] באנקנאטן, באמאליעוועט מיט ראזעווע

בת=מלכות". מ. גראס-צימערמאן, זש 'דאס ווארט',

ז' 55.

2. (איר) מיאוס, פארטאטשנע מאליעווען, מאלן

די ווענט זיינען באמאליעוועט אן געשמאק, מיט

שרייענדיקע קאלירן.

באמאליעוועט זיך מיט דער רויטער יוך (זופ) -

קריגן געשלאגן ביז בלוט.

6a – בג״מ

ב אַ מ אָ ל |ן – טרוו. פאר באמאלט/באמאלן.

1. באדעקן מיט פארב/קאלירן, מיט מאלערייען, געמעלן; באמאלן די וואנט מיט פאסיקע קאלירן; באמאלן דעם סופיט מיט פרעסקן.

1925 " איך די בונט באמאלטע זאלן// גייט א טאנץ פון קאניבאלן". דא, וויאלעט, פאריז, ז׳ 104.

~~1935 " דעקט סאלדאטן/האבן |..| שווער געארבעט א גאנצע נאכט באמאלנדיק זיינע שטאלענע זייטן | פון פאנצערצוג |". ד. האפשטיין, ל. רובינשטיין,~~ א דערציילונג וועגן 47 סאלדאטן, קיעוו.

1940 " מען זעט ניט מער די פיגורן, אפגעבליאקעוועט די פארבן – אדער מען באמערקט נאך די פאסן, וואס זיינען א מאל געווען באמאלט". קאר, שריפטן III, נ״י, ז׳ 140.

1969 ~~[illegible]~~ " אויסער אלערליי סארטן געפעס פון פארפאר און [...] גלאז, באמאלן מיט בלומען, בעלי=חיים און מענטשעלעך [...]". ח. גראדע, טמז, III/28.

2. אויסדריקן, כאראקטעריזירן אין קינסטלערישע געמעלן; מארק שאגאל האט באמאלט אויף זיין אייגנארטיקן שטייגער דאס יידישע שטעטל.

1927 " ער איז א מאלער, א קינסטלער [...] איז ער אהער געקומען אמעריקע צו באמאלן ". ב. ברכיה, דער חלוץ, דענווער.

(2)

- 2 -

3. (פיג) באצירן, באפוצן.

1940 " ער מאלט אויס, ווי פיין ער וועט מאכן די פאדלאגעס, [...] ווי שיין/ער וועט זיי באמאלן מיט קליינע ברעטעלעך ". בערג, באם דניעפער II ~~[illegible]~~ מוסקווע ~~[illegible]~~ ז׳ 139.

~~1963~~ 1936 " נאר א ווינטמיל מאלט שוין זייער שקיעה/ |...| און באמאלט מיט חלום=פארב דיין וויַע. [illegible]
1963
סוצקעווער, פויר I, ת״א, ז׳ 43.

4. (פיג) שיין שילדערן, דערציילן.

1932 " איך קאן דיר נאר דערמאנען א פאר טרוקענע

[illegible]

פאבעצרצוג . ד. האפשטיין, ל. רובינשטיין,

א דערציילונג וועגן 47 סאלדאטן, קיעוו.

1940 " מען זעט ניט מער די פיגורן, אפגעבליאקעוועט די פארבן – אדער מען באמערקט נאך די פאסן, וואס זיינען א מאל געווען באמאלט". קאר, שריפטן III, נ"י, ז' 140.

1969 " אויסער אלערליי סארטן געפעס פון פארפאר און [...] גלאז, באמאלן מיט בלומען, בעלי=חיים און מענטשעלעך [...]". ח. גראדע, טמז, III/28.

2. אויסדריקן, כאראקטעריזירן אין קינסטלערישע געמעלן: מארק שאגאל האט באמאלט אויף זיין אייגנארטיקן שטייגער דאס יידישע שטעטל.

1927 " ער איז א מאלער, א קינסטלער [...] איז ער אהער געקומען אמעריקע צו באמאלן ". ב. ברכיה, דער חלוץ, דענווער.

- 2 -

3. (פיג) באצירן, באפוצן.

1940 " ער מאלט אויס, ווי פיין ער וועט מאכן די פאדלאגעס, [...] ווי שיין ער וועט זיי באמאלן מיט קליינע ברעטעלעך ". בערג, באם דניעפער II אוגוסט, ז' 139.

1936 " נאר א ווינטמיל מאלט שוין זייער שקיעה/ |...| און באמאלט מיט חלום=פארב דיין וויע. סוצקעווער, I, ת"א, ז' 43.

4. (פיג) שיין שילדערן, דערציילן.

1932 " איך קאן דיר נאר דערמאנען א פאר טרוקענע פאקטן, און דו באמאל עס שוין... פערע [שטופ] אריין אינעם פאקט די זון [...] אדער זאל ביי דיר א רעגנדל מאראקען [טריפן], צי א שניי זאל שיטן". פ. סיטא, אט דאס זיינען מיר, כארקאוו-קיעוו, ז' 44.

באמאלן זיך

1937" די ארויסשטארצנדיקע שאקעס [באקן] באמאלן זיך מיט דער אמאליקער יוגנטלעכער פארב ". ד. פוכאלניק, היינטיש בלוט, ווארשע, ז' 31.

באַמאַנאַקלט -- אַדי, (   ) וואס טראַגט א מאנאקלס/די באַמאַנאַקלטע דײַטשע אפיצערן. די באַמאַנאַקלטע דאמע פון דער לאזשע אין טעאטער.

באַמאַנד -דער ... הויכע געזעלשאפט, אריסטאקראטישע אדער רייכע קרייזן. ער האט מאניערן פון באַמאַנד, דער אויפגעקומענער גביר וויל זיך ארײַנקריגן אין דעם באַמאַנד.

באַמאַנס - פאַדי פון באַמאַנען. (ארכ) 1. וואס האט א מאן.

1872 " טעכטער [...] דארפן האבן אויף זיך גרויס אויפזיכט [...] איז זי א מיידכען איז מען באזארגט דאס זי זאל זיך ניט לאזן בארײַדן, איז זי א באַמאַנטע, פיליכט ווערט זי אויסגעלאסן אדער בלײַבט אײַנע עקרה". אמד, דער יאנציצער [...], ווילנע, ז' 29.

2. וואס איז געווארן באַמאַנט באזעסן דורך א מאן, וואס איז געווארן אויס בתולה.

3. באוווינט, באזעצט מיט מענטשן.

1941 " מער זייַנען די קינדער פון "דער וויסטער ווי די קינדער פון דער באַמאַנטער |...|". תי.

בימאַנט

1.

1737 " בעולת בעל - בימאַנטי". מש, פיורדא, 92/2. [תי: אן אשת איש. דברים כב/כב].

3.

1716 " דען עש זייַן פיל מין קינדר אין דער פר וויסטי שטאט ירושלים, ווי דר די קינדר דיא אין דר בימנטי שטאט רום זייַן די איצונד חרוב ווערט". סהמ, ווילהרמרשדארף, ישעיה, נד/1.

6ב ג 18

ב א מ א נ ט ל ט - פאדי, (שנש) 1. אנגעטאן אין
א מאנטל.

יהואש, " לויז באמאנטלטע געשטאלטן". 1918..R
פון ניו-יארק [...], II, נ"י.

2. (פיג) איינגעדעקט, איינגעהילט ווי מיט א מאנטל.

1947 " קען איך שוין ארויסגיין אין גאס // מיט דער
ברכה באמאנטלט". מבא, א דור, נ"י, ז' 16.

ב א מ א נ ט ל ען I -- טרוו. (פיג) (טרנ) / איינדעקן,
איינהילן ווי מיט א מאנטל.

1912 " און ס'האט זיך פון יענעם געהיימניש, // א זיידענער
שאטן ארונטערגעוויקלט / און האט מיין נשמה באמאנטלט".
יהואש, "איך וואלד", זון און נעבל.

1927 " פרצעס שוואַנג אוך רחבות, וועלכע זענען אזוי סימפּאַטיש פאר זייך שאַף | ... |, האבן אים באַמאַנטלט אויך איך טאג=טעגלעכן לעבן". א. פּארבא, זש, מייך שטענדער " !!! , ווארשע, ז' 24.

באמאַנטלען !! -- טרוו (טעכט) ארומדעקן, הערמעטיש פארמאכן.

1932 " די לעצטע צייט האט מען אַלץ צו באמאַנטלען וואַג-ראנקעס (אויוון צו שמעלצן מעטאלן א"ע) [...] אנגעהויבן ניצן אזוי גערופענע טשוהון=ציגל". ל. פרומקין, וואס דארף מען וויסן [...], כארקאוו, ז' 28.

באַמאַנען -- טרוו. באַזיצן א פרוי, האבן איר ...

1941 " אז א מאן וועט נעמען א ווייב און זי באַמאַנען ...| " ת"י, דברים, כ 3/א

1950 " ווי א כלה א יתומה שטייט אוןווארט ביים טויער, אז א חתן זאל שוין קומען זי א מאל באמאַנען" אפא, ווייסע שטאט, ז' 29.

1964 " באשריבן [איך " מערי" פון שלום אש] מיט אלע חלבנע איינצלהייטן דעם מאמענט, ווען דער הייליקער גייסט נידערט אראפ און באמאַנט מערין". יג, טמז, XI/ 27.

2. (פיג) באַפרוכפערן. [193...]

" מיט א הויכן רעיון אים באַמאַנט". קצז, גש !! , ת"א, ז' 221.

3. (...) באזעצן מיט מענטשן, באוויינען.

1877 " דען גאט האט געוואלט איך דיר (וארצך הבעל) און דייך לאנד וועט באמאַנט ווערן". ישעיה, ... עברי טייטש, לעמבערג.

פארצערצוג ... ד. האפשטיין, ל. רובינשטיין,

א דערציילונג וועגן 47 סאלדאטן, קיעוו.

1940 " מען זעט ניט מער די פיגורן, אפגעבליאקעוועט

די פארבן – אדער מען באמערקט נאך די פאסן, וואס

זיינען א מאל געווען באמאלט". קאר, שריפטן III,

נ"י, ז' 140.

1969 " אויסער אלערליי סארטן געפעס פון

פארפאר און [...] גלאז, באמאלן מיט בלומען, בעלי=

חיים און מענטשעלעך [...]". ח. גראדע, טמז, III/28.

2. אויסדריקן, כאראקטעריזירן אין קינסטלערישע

געמעלדס מארק שאגאל האט באמאלט אויף זיין אייגנארטיקן

שטייגער דאס יידישע שטעטל.

1927 " ער איז א מאלער, א קינסטלער [...] איז ער

אהער געקומען אמעריקע צו באמאלן ". ב. ברכיה,

דער חלוץ, דענווער.

-2-

3. (פיג) באצירן, באפוצן.

1940 " ער מאלט אויס, ווי פיין ער וועט מאכן די

פאדלאגעס, [...] ווי שיין ער וועט זיי באמאלן מיט

קליינע ברעטעלעך ". בערג, באם דניעפער II, מאסקווע

ז' 139.

1936 " נאר א ווינטמיל מאלט שוין זייער שקיעה/ |...|

און באמאלט מיט חלום=פארב דיין וויע...

סוצקעווער, פון I, ת"א, ז' 43.

4. (פיג) שיין שילדערן, דערציילן.

1932 " איך קאן דיר נאר דערמאנען א פאר טרוקענע

פאקטן, און דו באמאל עס שוין... פערע [שטופ]

ארייך אינעם פאקט די זון [...] אדער זאל ביי

דיר א רעגנדל מאראקען [טריפן], צי א שניי זאל

שיטן". פ. סיטא, אט דאס זיינען מיר, כארקאוו-

קיעוו, ז' 44.

באמאלן זיך – ווערן באמאלט.

1937" די ארויסשטארצנדיקע שאקעס [באקן] באמאלן זיך

מיט דער אמאליקער יוגנטלעכער פארב ". ד. פוכאלניק,

היינטיש בלוט, ווארשע, ז' 31.

באַמבאַטשעס - במ. 1. ברייטע און קורצע הויזן אַריבערגעוואָרפן און פֿאַרצויגן מיט אַ גומע אָדער פֿאַרקנעפּלט אונטער די קניען.

2. (רעג ארגענטינע) הויזן, פֿאַרקנעפּלטע ביי די קנעכל, געטראָגן דורך ארגענטינער פּויערים. Sp: bombachas.

1958 " אנגעטאָן [...] מיט ברייטע באַמבאַטשעס, [...] מיט א ברייטן לעדערנעם גארטל ". י. ל. דאשעווסקי, זש "אמעריקאנער", [נ"י ?] I/3.

באַמבאַמקע - די =ס. (לאַקל, פֿאַלאַנגע, ליטע) צוקערקע, צוקערל [מאַרק, יישפּ X - 1].

באַמבאַן I - דער, =עס. א געשוואָלענער אייער=ביטל (קראנקהייט) [~~1923~~ י. טריוואקס, זב גנבים=שפּראַך, זב ביי אונז יודן, ווארשע 1923, ז' 161].

באַמבאַן II ←

באַמבאַנג - דער, =עס. [סטוטש 258] הזוו באַמבאַנע.

באַמבאַניערע - די, =ס, פֿפּ באַנבאַניערע.
א שיין פֿארפּאַקט שאכטל מיט שאָקאָלאדקעס, צוקערקעס.

1967 " [...] און פֿאַר א צולאג א באַנבאַניערע פֿאַר צירעלען". י. ווארשאווסקי, פֿאָר, VII/14.

|| באַמבאַניערקע - די, =ס. פֿקפּ פֿון באַמבאַניערע.

9a באַמבאַנע - די, =ס, פּפֿ באַנבאַנע. אַ שאָקאָלאַדקע/ צוקערל.

1927 " סער דזשאַן איז געקומען און האָט דערלאַנגט באַנבאַנעס און בלומען". מלה, אין ניו-יאָרק, וואַרשע, ז' 109.

~~צוגאַב 169, צו (באַמ), ז' 9א.~~

באַמבאַנק - דער, =עס, פּפֿ באַנבאַנק. (לאַקל, ראַסיין, ליטע) מין צוקערקע.

1947 " באַמבאַנקס - אַ מין האַרטע קיילעכיקע צוקערקע".
ל. פֿיינבערג, יישפּ VII - 69.

....

רעד: מסתמא ~~איז~~ דאָס אייגענע וואָס באַמבאַנג/באַמבאַנע.

באַמבאַסטיק — דו, מצ.

מליצהדיקע, אומנאטירלעך=פאטעטישע, אויפגעבלאזענע רייד. דער רעפעראט איז געווען אין איבהאלט - הוילע באמבאסטיק .

באמבאַסטיש -- אדי. וואס איז הויך-קלינגענדיק, מליצהדיק, אומנאטירלעך פאטעטיש (וועגן רייד).

~~1967 " אנשטאט דעם פאלקישן טעאטער-שפראך צו פאדערן | ... | לאזט זיך גאלדפאדען אוועק צו דער נאציאנאל באמבאסטישער הויך=פילאזאפיע פון ' ד"ר אלמאסאדא' אדער ' רב יאזעלמאן' | ... |". זש " פאריזער צייטשריפט" 15 - 16, ז' 205.~~

1961 " [...] דיינע רעוואלוציאנערע לידער קלינגען נישט מיט איבערפלעכלעכע הורא=געשרייען, מיט באמבאסטישע פויקערייען ". זש פאריזער צייטשריפט 26 - 27, ז' 53.

[1973?] " אפילו ווען די פראזע זאל ניט זיין אזוי באמבאסטיש, וואלט איך אויך ניט בכוח געווען צו זאגן, צי זי איז טרעפלעך". ה. ראזענפארב, 563 בוים פון לעבן, ח' א, ז' 235.

באמבאסטיש + קייט דזוו באמבאסטיק.

באַמבאַק I -- דער, =עס. (לך) 1. פראסטאק גראבער יונג, 2. געזונטער בחורעץ.

1927 " | ... | און כוח האט יעדער פון די פיר באמבאקעס, און דא ברענט רציחה אין יעדערנס קוק". ווינטש, גש VI , נ"י ז' 225.

באַמבאַק II -- דער, פא. (מאלד) אויסגע- פארטיקטער פלאקס פאדעם, באניצט ביי דער אויסארבעטונג פון א סארט פראסטן לייוונט. די פויערטעס וועבן ציכלעך פון באמבאק . א העמדל פון באמבאק.

[באמבעק?]

באמבאק !!! - דער, =עס. מין גראבע פעטע פליג.

% די באמבאקעס האבן איבערגעלאזט זייערע אייעלעך אויף דעם ניט=צוגעדעקטן פלייש.

באמבארדאן - דער, =ען. מוזיקאלישער בלאז-אינסטרומענט, ענלעך צו א טראמבאן.

באמבארדיר - דער, =ן. (מיל.) ארטילעריסט.

באמבארדירן - טרון. 1. אטאקירן פון דער לופט, ווארפנדיק באמבעס.

1952 " די דייטשע אוויאציע האט באמבארדירט און פאראליזירט דאס גאנצע לעבן אין שטאט ". משה ראשגאלד, ~~[illegible]~~ לובלין, ז' 276.

1967 " די רעפובליקאנער זיינען געוויס ניט אין א שטימונג צו נאמינירן א קאנדידאט, וואס זאל וועלן אויפהערן באמבארדירן האנאי און זוכן א שלום ". ב. צ. גאלדבערג, טמוז 18/I.

2. באשיסן מיט הארמאטן.

... " ווען נאפאלעאן באנאפארטעס גרויסע ארמעע האט זיך צוריקגעצויגן נאך דעם וואס זי האט צוויי גרויסע שטעט מאסקווא און קרעמלין באמבארדירט [...], איז דער ווינטער זייער געפערלעך געוועזן ".
איבז ~~[illegible]~~, פאנסאן דע טערראיל, דיא דראמע פאן פאריז, I, "~~[illegible]~~, בוקארעשט.

3. (פיג) באוואַרפן מיט עפּעס אין אַ גרויסער צאָל.

קלאַפּן בסדר.

1938 " ער האָט באַמבאַרדירט דעם | דאס | פענצטער מיט שטיינקויל". איבז אי. מאַסאַרסקי, נ. אסטראָווסקי, מוישע, מינסק.

1866 " זיי [די מתפללים] באַמבאַרדירן דאָס האַרץ ביי "ע"ח שחטאנו לפניך בהונאת רע" און נאַרן [...] בשעת מעשה זייערע שכנים אין שול ". קמ, נומ 39.

4. (פיג) ווענדן צו עמעצן, שיקן עפּעס אין אַ גרויסער מאָס. % באַמבאַרדירן מיט בריוו.

|| באַמבאַרדירונג - די, -ען. אַקט אדער רעזולטאַט פון באַמבאַרדירן, ב 1.

1954 " איין שעה האט געדויערט די געפערלעכע באַמבאַרדירונג". רות ענגלענדער, יזב כעלם, יאהאנעסבורג, ז' 665.

1970 " מענטשן לויפן ארום זוכן א באהעלטעניש וווּ זיך אויסצובאהאלטן פון דער באַמבאַרדירונג". י. באגדאן, יזב זלאַטשעוו, ת"א, ז' 359.

12

~~[illegible] בשעת מעשה זייערע [illegible] אין [illegible]" [illegible] 30~~

5. (פיג) איבערחזרן א טך מאל א טויונג, באשטייך אויף איר שטארק.

1906 " און אחרון קומט דער אנארכיסט, ער באמבא - רדירט די ברידער: " מען דארף אייך, - שרייט ער, - אלעמען צעברעכן אלע גלידער". יהואש, "א דור הפלגה".

1962 " און מיר פארלירן צייט אויף צו באמבארדירן איר מיט " מייסינס", קעגן וועלכע זי איז אומפילבאר"; ע. פּאַט, טמז 21.I.62.

באמבארדיר = עראפלאן - דער, ען. דזוו באמבארדירער, ב1.

1968 " דעם 1טן סעפטעמבער 1939 [...] האבן זיך באוויזן די ערשטע באמבארדיר- עראפלאנען, און עס זיינען שוין געפאלן די ערשטע קרבנות". ג. קוציק, יזבא אטוואצק - קארטשעוו, ת"א, ז' 871.

באמבארדירער - דער, [illegible]. פּפ באמבירער.

1. [illegible] עראפלאן באשטימט צו ווארפן באמבעס. שווערער באמבארדירער [illegible]

1962 " איבער מאלעווער [illegible] אייזנבאנקנופ פליען היינט ניט קיין סאוועטישע באמבארדירער", מ. לעוו, [illegible] סאוועטיש היימלאנד נומ' 3, ז' 79.

1967 " פון אונטער די וואלקנס [...] שווערע הודערי זיך פארנומען [...] איבער אונדז" [illegible] לוריע, [illegible] סאוועטיש היימלאנד נומ' 8, ז' 104.

2. א פליער פון אן עראפלאן, וואס ווארפט באמבעס.

באמבארדע -- די, -ס. דזוו באמבארדירונג.

1947 " ס'איז געווען די שרעק פון די באמבארדעס [...]

[illegible] איבער לאנדאן". הל, מיט דער שארית הפליטה, [illegible], ז' 33. [illegible]

1967 " [illegible] צפון-וויעטנאם וועט נישט איינווייליקן אפצושטעלן דעם מיליטערישן אויפבוי, אויב אמעריקע זאל אפילו אויפהערן די לופט-באמבארדעס אויף דער קאמוניסטישער טעריטאריע". טאג [illegible] 6.

באַמבאַש -- דער (?), [-ן =B/ עס?] שטעקשיך פון פלאנעל, שטוביקע פאנטאפל.

1972 " זי האט אראפגעווארפן די שיך, אנגעטאן די ווארעמע באמבאשן און א ווּעק צו דער שיסל וואשן די הענט". ח. ראזענפארב, דער בוים פון לעבן II, [illegible], ז' 429.

באַמבאָ -- באמבוס.

באַמבולע --- דער, [illegible] =ס. [Рус: бамбула]
לעמער, קוניע-לעמל; ניט קיין איבערגעשפיצטער, ניט קיין געשיקטער. "ער שטייט ווי א באמבולע און ניט א ווארט פון אים" [illegible].

באַמבוס -- דער, -ן. פּפּ באמבו, באמבוקטראפיש געוויקס מיט א לאנגן אויסגעהוילטן שטענגל.

1937 " מע לייגט זיי ארויף אויף טראגבעטלעך פון באמבוס". נאד, נאדירגאנג, נ"י, ז' 150.

1943 " א באמבוס-מאטראץ איז אויך געלעגן אויסגעשפרייט איבער א האלבער שטוב". ש. אש, דער מאן פון נצרת II ז' 49.

באמבוסבוים.

באמבוטראר. באמבו- שטיבעלע. באמבו-שטעקן. באמבוס / באמבוק-האלץ, באמבוק-שמיץ.

באַמבוסן – אַדי. געמאַכט פון באַמבוס.
באַמבוסענער שטעקן, באַמבוסענע הײַזלעך.
1904 " פון פרי ביז שפעט אין דער נאכט האט ער געריכערט איבער סקאווערדעס צעשניטענע פיש, אנגע-שטאכן אויף באמבוסענע שפילעך". אזרחי, יאפאניען, ווארשא, ז' 26.

באַמבוק – באַמבוס.

באַמבורים -- בּמ. (של) (אנשטאט דיבורים) + רייד.
1931 " איך וועל זאגן דעם אינזשעניער פשוטע און ריינע באמבורים: גיט מיר, חבר, א האלבן קלאפטער [...] ". ה. ארלאנד, הרעבליעס, כארקאוו.

באַמביאַשקע - די, – ס. (פּאַרטיזאַנער-לשון) " אנפאל אויף פריצישע גיטער וואס עס פארוואלטן זיי דייטשן אדער אנפארטרויטע פון דייטשן, כדי צו קריגן שפײַז" (בלומענטאל, יישפ XVII-1, 1957).
(R: бомбёжка).

באַמביזם – דער, (איר) די פאליטיק און טאקטיק פון טעראָר.
1919 " אין דער ריכטונג פון דער נאראדנאיא וואליא וואס איז אין יענער צייט דעגענערירט געווארן כמעט צו א ריינעם באמביזם ...". זשיט, שריפטן א', ז' 210, נ"י, ז' 210.

(ספּ. אַרגענטינע)
באַמבישע -- די, =ס. (Sp: bombilla). א מין לולקע-ציביקל א מעטאלן רערל מיט א קײַקעלע, ווערט גענוצט אין ארגענטינע צו זויגן די מאַטע (טארט טיי).
" בייך האט גענומען די באמבישע צו די ליפן און א צי געטאן". נח וויסמאן, ווערק ? [ ].

~~באמבישע -- די. (שפּא) מעטאלן רערל מיט וועלכן די ארגענטינער טרינקען "מאטע". (אנטאלאגיע פון~~

יידישער ליטעראטור אין ארגענטינע, שפאניזמען אין ארגענטינישן יידיש" ב"א, 1944.

1960 " שפעטער האבן מיר זיך דערוווּסט, אז דאס האט דער שווארצער וויזשילאנט (פאליציאנט, וועכטער) געצויגן דורך דער באמבישע די פארפארעטע זשערבא - טיי - דער נאציאנאל-ארגענטינער געטראנק, וואס איז באקאנט אונטערן נאמען מאטע און וואס ווערט דורך א בלעכן אדער זילבער-רערל געטרונקען פון א קירבעס-טעפעלע". מ. אלפערסאן, פון ארגענטינע, ב"א.

באמביסט -- דער, -ן. אן אנהענגער פון באמביזם,

1909 " אלעס וואס נאר איר ווילט איז ער: א ציאניסט, א בונדיסט, א באמביסט, א סאציאליסט און כל המינים ... שבעולם... נאר ניט ייד און ניט מענטש". פונ'ם ירידן, אדעס, ז' 13.

באמביר -- דזוו באמבארדירער 2.

באמבירונג -- די =ען. דזוו באמבארדירונג.

1956 " געשליפן האבן מיידלעך זיי די הארמאטן-קוילן מיט היילקייט און ציטער אונטער די אומשול-דיקע שילדן פון געוועלבן אלערליי און אויף זאוואדן מאסקווער פון באמבירונג אויסגעהיטע". פמ, מלחמה I, נ"י, ז' 228.

באמבירן -- טרוו. דזוו באמבארדירן.

באמבל -- דער, - ען. דזוו באמב(ע) לקע.

1937 " ער האט געטראגן אנשטאט א שניפס א שנירל מיט באמבלעך". ש. גאדינער איבז. מ. גארקי, קלים סאמגינס לעבן", מאסקווע.

באמבלע -- I. די, -ס. P: babel, ...

פּאַמעלע אויפבלאזונג וואס באווייזט זיך אויף דער
הויט נאך א קלאפ, א בראנד-ווונד, א ביס פון אן
אינסעקט אע; בלאז, פּעכור

1908 " ווען עס בילדן זיך באמבלעס דארף מען זיי
נישט אפּרייסן, נאר פּאַרזיכטיק אויפשטעכן מיט א שפּילקע
און באשיטן מיט פּראשעק פון קראַכמאל". איבז, דער אוצר
פון געזונט און לעבן, ווארשע.

באמבלע II - די, -ס. דזוו ' באמב(ע)לקע'.

אהין אין דזויק.

באמבלען -- אוטוו. 1. שאָקלען, באוועגן, ...
1935 " איבער דער פּריש-אויפגעאקערטער דעסיאטין
האט דאס העזל זיך געטראגן [...] באמבלענדיק מיט
די לאנגע אויערן". ע. גארדאנ, אינגול באיאר, מאסקווע.
1965 " ער איז געזעסן אין דער הייך אף א גרויסן
פּאק [...] און פריילעך געבאמבלט מיט די [...]
פּיסלעך". נאָטע לוריע, הימל און ערד, מאסקווע, ז' 279.
2. קלאָפּן, פויקן א לענגערע צייט (ס'רוב מיט די פינגער),
ווי באמבלען אויף דער פּיאנע.
1926 " עמעצער אין אומזיכטבארער [...] גייט אום,
דוכט זיך, פון שטוב צו שטוב און באמבלט מיט די פינגער
אין די שויבן: סע קומט אן!" ד. מארשאק איבז פון מיטראק
ביאדוליא, דער אנקום, מינסק, ז' 178.
1929 " איז געזעסן [...] אין לעדערנעם פּאטער שטול
און מיט די פינגער געבאמבלט אויף די ווייכע אנלע-
נעבצן". מק, אלע ווערק I, ווילנע.
1956 " קיין שלאף ביי נאכט, קיין אפּוועגדונג ביי
טאג, זיי באמבלען אים אין קאפּ, די בעל-עגלהדיקע
גלעקער" פּמ, מלחמה I נ"י ' 311.
3. פּלאפּלען, פּלוידערן, האקן א טשייניק, ער באמבלט

מיטן צונג. די גאנצע צייט. ‖ =עניש. =עריי.

באמבלען זיך --- אטוו .1. הוידען זיך נאכ-
הענגענדיק, שאקלען זיך אהין און אהער.

1929 " אויף זיינע פעסטע צווייגן באמבלען זיך
שטיקער שטריק". דא, שווארץ - רויט, געדאנקען און
און בילדער, ווארשע, ז' 23.

1929 " די לאנגע הענט האבן זיך געבאמבלט ארום זייער
גוף, ווי פרעמדע". מק, אלע ווערק I, ווילנע.

1932 " די ציצית פון לאנגן טלית-קטן באמבלען
זיך". ייז, יאשע קאלב, 1956, נ"י.

1964 " אין די אויערן באמבלען זיך איר אויערינגלעך
מיט גרינע שטיינדלעך". ב. דעמבלין, [illegible]
נומ' 49, ת"א, ז' 83.

.2. ארומדרייען זיך, ניט געפינען זיך קיין ארט;
[illegible]

1912 " האב מיך געבאמבלט אין דעם קליינעם ליבן
קאמיניץ צווישן פריינטלעכע חסידים און פארקלערטע
מתנגדים". [illegible]. יק, מיינע זכרונות.

1923 " צו וואס זיך נאך באמבלען אויף דער וועלט
אדער איבערקייען שוין לאנג פארקלונגענע רייד?"
ימ, ביים. [illegible]

ZZ באמבלען זיך אין קאפ [מוח] א מאל אן
דעם לעצטן קאמפאנענט האבן אין קאפ נאך ניט קיין
קלארן, ניט קיין אויספארמולירטן געדאנק עפעס באמבלט
זיך מיר אין קאפ, אבער כ'קען זיך ניט דערמאנען.

1884 " בענדעט: מיר באמבלט זיך עפעס אין קאפ.
יענטל: לאס איך אויך הערן וואס". ש. בערנשטיין [...]

ר' יאכצי'על גאה, קישינעוו, ז' 10.

1907 " האט ער נישט עפעס א מיין דערביי?
באמבלט זיך ניט ביי אים א שידוך?... שע, איך שטורעם,
[illegible] 1944, ב' III-טי, ז' 38.

1912 " די פיצלעך און ברעקלעך פון דער אלטער קולטור,
וואס האבן זיך נאך געבאמבלט אין מיין מוח זענען
געווען פארמיר [...] ניט מער ווי א מאטעריאל פאר
שארפזיניקע אפיקורסישע און אטעיסטישע וויצן".
זשיט, שריפטן [?] II נ"י, ז' 147.

[illegible]

1961 " אין זיין פינף־און־פופציקיאָריקן קאַמף
באמבלט זיך נאך אלץ דער אנדענק פון דער פארשווּנדענער
גרינער שיף". בערג, אויסגעוויילטע ווערק, מאסקווע ז' 654.
באמבלענדיק -- גאדי. וואס שאקלט זיך אהין און
אהער נאכהענגענדיק.

1922 " און אנגעטאן איז ער אין א טיגערפעל אזוינער...
און דער עק פון טיגער שלעפט זיך אים א טויטער אזוי
א באמבלענדיקער נאך". דער נסתר, געדאַנקען II, ז' 216.

1927 " אויף דער סצענע איז ארויף [...] א שמוציקער
סאלדאט, א הויכער, מיט לאנגע הענט באמבלענדיקע,
ווי צוויי האריקע לאפעטעס. דער נסתר איבז,
א. אראסיעוו, ערשט ניט לאנג, קיעוו.

באמבע II -- די, -ס. א מין זיסוואַרג, ציקערל.

באמבע III -- די, -ס. לאַסט, יאָך, עול, א פּעקל צרות.

1888 " און איר נאך אנגעהאנגען - געהאנגען זאל ער ווערן -|...| א באמבע, א קינד אויפן האלדז |...|". ממוס, פּישקע דער קרומער, נ"י, 1910.

באמבע IV -- די, -ס. 1. אָנגעפילט מיט אָפּריים=מאַטעריאַל, טראָטיל, אד"ג (זע: שיס-באמבע, ברענ-באמבע, צינד-באמבע, אנצינד-באמבע), פאַרזעצ-באמבע. 2. וואָלקן פון געמיש. ...

1909 " און צום סוף איז דער ראַכעטאַג געקומען, פּעראָווסקאַיא הויבט אויף איר ווייסע טוך... א באמבע דונערט... און אין בליץ פאַרשווינדן, שטירצט דער טיראַן, פאַלט מיט א ווילדן פּלאַוך". ד. עדעלשטאַט, שריפטן, לאנדאן, ז' 115 [?].

192... " זע נאר, ווי ער שרייבט דיר, ער וועט אויפפלאַצן ווי א באמבע, ווי באלד ער וועט נישט האבן דיך". י.מ. ווייסענבערג, א התן ווערן.

1935 " מיר ליגן אין די קעלערס. אויפרייסן פון אנצאַליקע באמבעס פאַרטויבן אונדז". ... ש. ברעגמאן, טעג אין פייער, מאסקווע.

1948 " ער האט אונדז אנגעזאגט די גרויסע בשורה: די באמבע די אטאמישע איז גרייט". סעג, איצטער, נ"י, ז' 215.

1965 " א פאשיסטישער עראפלאן האט [...] אראפגעוואָרפן א באמבע אויף א גרויסער סאוועטישער שיף און עטלעכע טויזנט פאַרוואונדעטע [סאלדאטן] זיינען

דערטרונקען געווארן". נאטע לוריע, הימל און ערד,
מאסקווע, ז' 293.

1970 " דעם ערשטן סעפטעמבער זענען געפאלן די ערשטע
באמבעס אויף קראקע". יזב סטר טאנץ, ת"א, ז' 626.
2. יעדע זאך וואס איז ענלעך, לויט איר פארעם, אויף
א באמבע. "נישט קיין בייטל, נאר א באמבע געלט".

1924 " אויף אלע סטאנציעס פון "גיכער הילף" זייען
פאראן אנגעגרייט אזוינע באמבעס מיט זויער שטאף
צו איינאטעמען " פגעז נומ' 11, ווילנע.
3. פיג, (אקטיאריש) א קאסע-פיעסע, א פיעסע וואס
מאכט ... האט א גרויסן דערפאלג.

1934 " באלד ארדערט מען ביי לאטיינערן א " באמבע",
דאס הייסט אזא מין פיעסע, מיט וועלכער מיר זאלן
קאנען איינגעמען [...] די שרעקלעכע פעסטונג, וואס
רופט זיך באקס=אפיס (קאסע)". ב. טאמאשעווסקי,
לעקסיקאן פון יידישן טעאטער II, ווארשע, ז' 975.
שטינקבאמבע == געשעעניש, דאקומענט, ארויסזאג
עע וואס רופט ארויס אן עפנטלעכן סקאנדאל, טומל.

מאכן די באמבע == גראב פארדינען, מאכן א פארמעגן,
['באמבע'-פארבאהאלטענע, פארבארגענע זאכן; ...
... בלומ... יישפ XVII - 1, 1957].
ווי א באמבע - גיך, אין איין אויגנבליק (אריינגיין,
אריינלויפן). "ווי א באמבע איז ר' אברהם אריינ-
געפלויגן אין פאליש, אנגעלאדן מיט דער פריילעכער
בשורה". ... ממוס, ווינשפאן, ז' 163.
? "אז א ווארשעווער ייד קומט אייך אנטקעגן, איז
דאס ווי א באמבע, ווי א פייל אויסן בויגן". ממוס,
בישיבה של מטה, ז' 81.

ארבעטן די באמבע == מאכן דעם אנשטעל, סימולירן:
" איך האב געארבעט א באמבע, אז איך ווייס פון גארנישט".
" איך ארבעט ווייטער די באמבע" (... בלומ...,

המשך

ישפ~~ווא~~ - 1, 1957. ~~ייד. היסט. אינסט. ג״ע סמאקאווסקי).~~

ס באמבן-ראלע -- (אקטיאריש) ראלע אין א פיעסע וואס גיט דעם אקטיאר גרויסע הצלחה.

באמבע-אויפרייס -- ״דער קליינער, תמיד שטילער הערשעלע ערליך פון קאמיק-טשענסטאכאוו [...] האט זיך על-פי-נס, אין איין העמד, געראטעוועט פון א באמבע-אויפרייס״.

י. קרוק, טשענסטאכאווער יידן נ״י, 1947, ז׳ 242.

באמבע - אטענטאט - ״[...] ער איז באלד נאכדעם ארעס- טירט געווארן אונטערדער באשולדיקונג פון אנארכיסטישער טעטיקייט, אין פארבינדונג מיטן באמבע-אטענטאט״. ולך טשענסטאכאווער יידן, נ״י, 1947, ז׳ [illegible].

באמבע- פאסאליע -- די, -ס. (באטאניק) ״ווייסע, קליינע, בייכיקע, צוקער-זיסע פאסאלקעלער״ (מ. סמבטיון, [illegible]).

באמבע-שפליטער - דער, -ס. ״שוין אין דער ערשטער [...] שלאכט [...] איז ער פארווונדעט געווארן פון א באמבע-שפליטער [...]״ נאטע לוריע, הימל און ערד, מאסקווע, 1965, ז׳ 238.

באמבעשפראך - די, ״[...] ביז די רוסישע רעגירונג וועט על-כל-סוף איינזען, אז זי געפינט זיך אויף א שלעכטן וועג און זי וועט איבערצייגט ווערן פונעם רעוואלווער-לשון און פון דער באמבעשפראך״. דער שרעקליכער טויט דעם רוסישן מיניסטערס פלעהווע, לעמבערג, 1904, ז׳ 20.

באמבע-אפטיל -- די, -ן. א גרופירונג פון מיליטער-עראפלאנען [illegible]

באמבע-זיכער - אדי / אדוו. באשיצט, באווארנט פון באמבעס.

באמבעדיר -- דער, -עס. (איר) טאראקאן, פהיים״ [illegible]

באמבעווען - דזוו באמבארדירן

1949 " עס האט כסדר געבאמבעוועט. נישט אויפגעהערט א גאנצן זומער, טאג און נאכט". סעג, מײַנע זיבן יאר אין תל-אביב, ב"א, ז' 228.

באמבעטל -- (פארגרייזט?) באנקבעטל.

באמבעלע -- די, = באמב(ע)לקע.

"אויף דער קאפאטע--א בײַגארטל א ברייטער מיט לאנגע קאטעס מיט באמבעלעך". שע, פונעם יאריד.

באמב(ע)לקע -- די, (=ס). פֿפֿ באמבע, באמבל, באמבעלע, באמבערל. הענגערלעך, מערסטנס קײַלעכיקע, בײַ צירונג אדער אנדערע מינים באפוצונגען (גארטלעך, פירהאנגען אע).

1888 " איר סלאוויסער שאַל [...] איז נאך שפאגל נײַ, [...] מיט אלע קנייטשעלעך, אלע באמבלקעלעך". יי' פאל, נומ' 10, בײַלאגע.

1965 " דעם נײַעם טישטעך מיט די באמבלקעס האט די מאמע פארשפרייט אויף טיש". נאטע לוריע, הימל און ערד. מאסקווע, ז' 48.

1970 " אנשטאט א בײַטש האלט ער אין האנט א בלוי שנירל מיט צוויי רויטע באמבעלקעלעך". קאדיע מאלאדאווסקי, מארצעפאנעס, נ"י, ז' 151.

באמב(ע)ן-רעוואלווער -- דער, -ן. ~~א רעוואלווער מיט א מין צילינדער (וואלץ), אין וועלכן עס געפינען זיך די קוילן.~~ מין רעוואלווער וואו די קוילן געפינען זיך אין א צילינדער אין דער פארעם פון א פויק.

1973 " דער אדוואקאט פרעגט דעם היטלעריסטישן שגץ ביים פארהער צי די רעוואלווערן [...] זײַנען געווען פון מאגאזינען-טיפ אדער א באמבען-רעוואלווער?" זכב פשנטיק, ת"א, ז' 224.

באַמבו=וואַרפער -- דער, -ס. פּפּ באַמבע-וואַרפער.

באַמבעס-וואַרפער קריגס-עראָפּלאַן באַשטימט צו וואַרפן באַמבעס.

1931 " עס האָבן זיך באַוויזן קליינע האַרמאַטן [...] מינעס-וואַרפער און באַמבעס-וואַרפער". נ. ווייַנהויז, ו. וונקאָוו, צי שרעקט אונדז די מיליטערישע טעכניק", מינסק.

באַמבע=טרעגער -- דער, -ס. דזוו באַמבעס=וואַרפער.

1945 " אייראָפּע איז פאַרברענט, [...] די באַמבן-טרעגערס זיינען שטענדיק גרייט". טאָג, [...]

באַמבער -- דער, -ס. דזוו באַמבאַרדירער ב 2.

1955 " מיר האָפן, מיר וואַרטן אויפסניי / אויף דעם תמימותדיקן גאָט=צו=דאַנקער / ער זאָל אונדז פירן אין א זייט, פאַרביי / דעם פאַרריסענעם באָמבער און טאַנקער". הל, א בלאַט אויף אן עפּלבוים, ב"א, ז' 332.

1959 " סוף=זומער=וועלט פאַרפּלייצט איז מיט הימלישע באָמבערס" מאָטעס דייטש, צום נאָענטסטן שטערן יידיש, ת"א, ז' 235.

באָמבעראָ -- דער, =ס. (שפּ.) - פּייער=לעשער.
<Sp: bombero.

באָמבעריק -- דער, =עס. "א קיילעכל (איין אָרנאַמענטיק)" [קיל].

באָמבערל -- דאָס, =עך. - 1. טייל פון א צירונג=שטיק, וואָס הענגט זיך נאָך; הענגעלע, (נאָכ) הענגערל | סטוטש 529 | א ברעלאַק מיט גאָלדענע באָמבערלעך. די באָמבערלעך וויגן זיך מיט א מעלאָדישן קלאַנג. א באָמבערל פון בראַסלעט איז אַראָפּגעפאַלן.

1941 " אין יענעם טאָג וועט גאָט אַפּטאָן די שיינקייט פון די פוסרינגען און [...] די באָמבערלעך" ת"י, ישעיה, ג - 19.

1968 " צוגעשפיליעט א גאָלדענע בראָש מיט דריי באָמבערלעך [...], די פּאַרצייטיקע צירונג". חג, צמח אטלאס.

באָמבערן -- אוטוו. (לאָקל, וואָלאַצלאַוועק, פּוילן) רעדן איבעריקע רייד, פּלאַפּלען, פּלוישן, אַרומטראָגן פּליאַטקעס, רכילות. | יפּאַ, 2, 1939 | .

באָמוואָל -- באָם וואָל, בא. באַוול.

1705 " צמר גפן: באָם וואָל". שב, אמשטערדם.

באָמוזן -- טרוו (לאָקל?). נייטן, אַרויפּצווינגען.

באם 24.

1897 " [...] און דא האט ער זיך דערוווסט, אז זי טראגט
אויף זיך דעם נאמען כלה איבער דעם טאטנס באמוזן".
ג. ה. לעוונער, דיא פאריזער מלאך'טע, ווילנע, ז' 8.

באמוטיקן – טרוו. ~~אויך~~ דערמוטיקן, צוגעבן
מוט, ~~[illegible]~~ שטארקן;
1926 " די באמוטיקטע אויסרופן וועגן קולטורקאמף".
ימ, זש' נייעס.

1926" מיין זון! איך וועל באמוטיקן דיין הארץ
פאר יעדער שרעק, // עס שטייט דיר פאר א שווערער וועג".
סעג, פאעמען, ווארשע, ז' 216.

באמויערט – פאדי/פאדוו פון באמויערן.
ארומגענומען, באשיצט מיט געמויערטע ווענט.
% זאמאשטש איז געווען א פעסט באמויערטע שטאט.
מע האט ניט געקאנט איינגעמען די באמויערטע פעסטונג.

באמויארט. פאדי.
1712 " ווען מען [...] פארט צוויי טאג רייז [...] [= רייזע]
אלזו קומט מן בייא איין פאלק ווייש פון גשטאלט
[...] אונ זיא וואונן אין במויארטי שטעט".
מנשה בן ישראל, מקוה ישראל [...], פפדם,
תע"ב, דף יב/2.

באמונה [בעמונע] - אדוו. 1. ארנטלעך, ערלעך.
טאָן יעדער זאַך באמונה. באגייען זיך מיט מענטשן
באמונה.

2. געטריי, מיט כוונה, ערנצט.

3. באדו. אויף אן אמת, געוויס.

1869 " דאָס באַשרייַבן פון אייער רייַזע איז באמונה
ווערט איטלעכער ייִד זאָל לייענען שבת נאָכן טיש".
קמ, נ׳ 20.

0 באמונה פשוטה [פשוטע] - אדוו פר. דורך גלייבן
פשוט, אָן גריבלענישן און חקירות.

1954 " |...| די קריאה דורך תורה, גלייבן באמונה
פשוטה אין דעם וואָס שטייט אין דער תורה".
ספר המאמרים, נ"י, ז׳ 63.

באמונה שלי [שעלי] - אדוו פר. אויף מייַן וואָרט,
מעגסט מיר גלייבן.

1881 " [..] באמונה שלי, אַז די ליבע איז שוין אַ ליבע".
מ. דלוגאַטש, וועלט=מסורה, וואַרשע, ז׳ 56.

1903 " איר מיינט, אַז דער מזווג=זיווגים איז
ביי אונדז יעקל דער שדכן [...], באמונה שלי
איר לעבט אין טעות ". פרץ, סאַטירעס [...], ז׳ 11.

באמונה=שלמה |שליימע| -(גלייבן) מיטן גאַנצן האַרצן,
אָן שום ספקות, אָן וואַקלענישן; (זייַן) זיכער אַבסאָלוט.

1877" איך האב געגלייבט באמונה=שלמה, אז ס'איז אודאי ניטא איך דער גאנצער וועלט קיין שטאט אן גוטע=יידישע [=חסידישע] קלייזלעך, ערובס, בטלנים [...]".

ייל. ניט טויט ניט לעבעדיג. ווילנע, ז' 37.

1912 " [...] זיי גלייבן פארט באמונה שלמה, אז די צוקונפט פון אלע פעלקער איך אמעריקע איז דער 'מעלטינג פאט' [שמעלצטאפ]". זשיט, שריפטן !!, נ"י, ז' 199.

1926 " איז געקומען דער ייד, וואס האט געגלייבט באמונה=שלמה, אז נאר דורך דעם המון וועט ער ווערן אן ' אדם בפועל ', א געלייטערטער העכערער מענטש. אפא, 1863, ווילנע, ז' 129.

ס

1. ←----

1602 " אוב איר איין מאן פינד דער נאך דער רעכט ווארהייט גיט אונ' רעכט משפט טוט באמונה האנדילט אלש דען וויל איך אים פר געבן ". שעריר, ה - א, פראג.

1769 "ירושלמי די (חכמים) פון לנד (הודו) זגין, זוכי ניט טרייאי (חברים) וועך דוא ניט מיט זיא אום גיטשט (באמונה)". ספר מבחר הפנינים, הומבורג, תקכ"ט. ?"ח - !!.

2. ←-------

?1685| " דען איין מלמד דער דא באמונה לערנט מיט זייני תלמידים [...] ". עפש, דרך הישר [...], פפד"מ, תמ"ה[?].

1796 ווילנא דש איז ווישיגלך [באווייסט] דש אצונדרט איך דיזן דורות יהודים אונ גוים מאמין זענן באמונה שלמה אן תחית המתים ". עפש, דרך הישר [...], שקלאוו, תקנ"ו.

באמוסקלט - אדי. וואס האט מיט געזונטע, שטארקע מוסקלען.

% א באמוסקלטער בחור; באמוסקלטער אטלעט האט געגומען דאס ערשטע ארט אין הייבן שטאנגען.

(פיג) שטארק, קרעפטיק.

1974 " ער, דער באמוסקלטער מיט קלאנג און טראפן, גאפּט אין די אויגן פון דער פיאנא [...]". יפּ, [illegible]

ת"א, ז' 115.

1950 " און יונגען ווי ריזן באמוסקלט, וואס אקערן, זייען און שניידן". י. ה. ראדאשיצקי, ליד אין אומרו, [illegible]

באמזוזהט [באמעזוזעט] -- אדי. [illegible] וואס האט א מזוזה: באמזוזהטע טירן.

די יידישע הייזער אין ישראל זיינען אלע באמזוזהטע.

|193...| " באמזוזהטע אושאקן | באשטידלעך|."ב. אליצקי, [ווארק ?].

באמיא -- די, =ס (אויך באמיא גאמבא). געווירץ פון דער אריענטאלישער יידישער קיך.

1930 " און די גרעסערע שפעצרער [בשמים] = געשעפטן באקומט מען צו קויפן באמיא, געטריקנט אדער אלס קאנסערוון. באמיאס זעען אויס ווי קליינע גרינע פּילך" ב. שאפראן, יידישע קוך, ווארשע.

באמיונג -- די, =ען. 1. פלייס, טיכטיקייט, אריינגעטאָנקייט אין אן ארבעט, עניך דער שילער צייכנט זיך אויס מיט זיין באמיונג אין לערנען דער נייער ארבעטער ווייזט ארויס א סך באמיונג ביי זיין ווארשטאט. 2. מי. טירחה פאר א געוויסן ציל אנשטרענג וואס איז נייטיק צוליב עפעס די באמיונג צו קריגן קרעדיט אין באנק האט זיך איינגעגעבן. ס'האבן נישט געהאלפן די באמיונגען פון די דאקטוירים צו ראטעווען דעם חולה. שטארקע באמיונגען. אומזיסטע באמיונגען, אומאויפהערלעכע באמיונגען.

1895 " אײַן קלוגע אשה העלפֿט ניט קײן שום באמיונג, און דאס קען ניט געבן קײן פּאטער, דאס איז נאר פֿון גאט". האמת והשקר, לובלין.

1930 " אונדזער שפּראך=טעטיקײט איז א רײ כּסדר-דיקע באמיונגען און אויסגעפֿינען". ימ, זש' "ײַנײַע שול".

1947 " אין די דרײַסיקער יארן פֿון XIX י"ה איז דער ראש=הקהל אין טשענסטאכאוו געווען דער גביר און משׂכּיל הערץ קאן. [...] ער האט געשטיצט די באמיונגען פֿון אײנצלנע משׂכּילים". ד"ר י. שאצקי, טשענסטאכאווער יידן, נ"י, ז' 14.

~~1963 " א דאנק זײַנע באמיונגען איז אראפּגעזעצט געווארן פֿון זײַן אמט דער מושל פֿון שקלאוו, דער שונא=ישראל גענעראל זאבץ" מ. אונגער, סמך II / 26.~~

1744 " |...| אויך מיט זאלכי במיאונג אז די פּאר טראגין אונ' לײדין קענשט אונ' דיר ניט צו שווער זײַן". בע, לא- 3.

באמיטלט -- אדי. וואס האט גענוג מיטלען (מאט-עריעלע, פֿינאנציעלע), וואס איז פֿארמעגלעך, רײַך. ווייניק באמיטלטע -- ניט=רײַכע, ארעמע.

1866 " ווער גיט דארויף [אויף צרכי=ציבור] ? ווידער די אײגענע באמיטלטע. נאר האבן זײ דען גיטער מיט געזיכערט רענטן?" קמ, נ' 10.

~~1884 " וויפֿס עלטערן זענען געווען ווייניק באמיטלטע, ווארן זײַנע יאזעפֿן זענען שוין נאך אנדערע זעקס קינדער אין הויז געווען". דאס גיטל פֿעסע יהנגיל, לעמבערג.~~

1928 " אין דער קאנסולטאציע בײַ דער ווילנער קראנקן=קאסע [...] וואס באדינט מערער [ב'ס'רוב] באמיטלטע פֿון דער באפֿעלקערונג [...]. זש'טאן=ידיעות, ווארשע, VIII / 1.

1965 "[...] א בילליקע סטודענטן=קיך, ווו א ווייניק באמיטלטער סטודענט פֿלעגט פֿאר א קלײנעם אפּצאל [...]

עסן א זעטיקן מיטאג". [illegible], ליטע II,

ת"א ז' 372.

בּ קייט — פארמעגלעכקייט, רייכקייט. [illegible] 1680

באַ מ י ט ל י י ד י ק ן — אוטוו. ( ) האבן מיטלייד, מיטפילן [illegible]

1864 " [...] פיל מענטשן האבן אים [דעם רויבער] געשאלטן, פיל ווידער האבן אים באמיטליידיקט, דען זיי האבן פון אים גוטעס גענאסן". אמד, איינע רויבער געשיכטע, ווילנע.

באַ מ י ט ל ע ן — טרוו. ( ). געפינען א מאס, [illegible]

1885 " און קיין ברייט און קיין לענג קען דיר [גאט] ניט באמיטלען". שיר היחוד ליום שני, ז' 61.

באַ מ י י נ ס ט ע ר ן — ז — באמייסטערן.

באַ מ י י ס ט ע ר ן — טרוו. פּס באמיינסטערן.

1. באארבעטן מייסטעריש, מיט געניטשאפט.

1910 " די פעלדער זיינען געווען באמייסטערט פון געאיבטע [געניטע] הענט" מב, פּאעזיע IV, ז' 340.

2. באהערשן גוט, זיין א מייסטער אין עפעס.

1958 " אזא שרייבער [...] וואס באמייסטערטביידע יידישע לשונות [...]". מ. גראסמאן, זש' "היימיש", יאנואר.

1959 " [illegible] ניט זייענדיק קיין דראמאטורג, האט ער [פרץ] ניט געקאנט באמייסטערן מיט א מאל, דעריבער - די פיל נוסחאות פון דער פיעסע". קוסמאן [illegible], לעקסיקאן פון יידישן טעאטער, נ"י, ז' 1927. 63'

1972 " ס'איז געווען, ווי די וואלט ענדלעך באמייסטערט אן אינסטרומענט, וואס האט גענומען רעזאנירן ביי יעדן

מינגסטן באריר פון איר פינגער". ח. ראזענפארב, בוים פון לעבן, ת"א, ז' 665

ם בימיישטרן/בימיינשטרן 3. באמאנען, באזיצן
א פרוי טעקסועל.

1610 " דען אלש ער בימיישטרט איין יונגלינג איין
יונג פרויא אלזו ווערדן בימיישטרן דיך דייני קינדר"
טח, ישעיה סב - ה. | תי: באמאנט.

1676 " שטיט איין כי תצא (כי יקח איש אשה ובעלה
|...| דאס איז טייטש ווען ער נימט איין מאן איין
ווייב און בימיינשטרט זי |...|". בראנט, פפדמ,
פרק יד. | תי: "אז אמאן וועט נעמען א ווייב און
זי באמאנען" דברים ד - א.

**באמייקען - טרוו. פפ באמייקענען. באשפריצן,
באדעקן מיט מייקעכץ (מיט דעם וואס עמעצער ברעכט
אויס).**

באמילע -- דער, =ס, פפ: 'בומילע'. חט,
פארשטאפטער קאפ; אולם, א שטיק בומילע -- דריי יאר
לערנט ער אין חדר און קאן נאך קיין עברי ניט, דער בהרעץ
איז א בומילע, ווי נאר ער גיט זיך א קער, מאכט ער
עפעס קאליע.

באמיטטיקונג --- די, =ען. 1. אקט אדער רעזול-
טאט פון באמיסטיקן: א ליימיקער באדן נייטיקט
זיך אין א שטארקערער באמיסטיקונג, די באמיסטיקונג
דארף געטאפט ווערן באציטנס, פאר דער באמיסטיקונג
פון די פעלדער ווערן געניצט פארשיידענע כמישע שטאפן.

2. שטאף וואס ווערט ארייגעגעבן אין באדן כדי צי
פארבעסערן די פרוכפערדיקייט, ארגאנישע באמיסטיקונג,
קינסטלעכע (כעמישע) באמיסטיקונג.

1901 " די וועלט זאגט: רכילות אויף אן ערלעכן
מענטשן איז פאר אים ווי באמיסטיקונג פאר די פעלדער:
פון דעם ווערן זיינע מעלות נאך פארגרעסערט. דער לאנד-
ארבייטער, לוח פאר קאלאניסטן, ווילנע, ז' 84.

1920 " באמיסטיקונגשטאף וואס ווערט גענוצט צו מאכן
די ערד מער פרוכטבאר. עס מוז אנטהאלטן שטיקשטאף

אדער פאספאטן [...] ". ס. פיינסטאון, כעמיע, ב"י, ז' 254.

1931 " די פראלעטארישע מאכט דארף העלפן די פויערישע ווירטשאפטן [...], מיט אלע מיטלען, סיי מיט געלט און סיי מיט מאשינעס, מיט באמיסטיקונגען" א. קאנטאר, פון וו, קארפינסקי, שמועסן [...], מאסקווע, ז' 230.

1965 " אויך דער מסחר מיט כעמישע באמיסטיקונגען, וועלכע איז פריער געווען אויסשליסלעך אין יידישע הענט, איז אריבערגעגאנגען אין די הענט פון די " ליעטוקיס". ח. לעיבאוויטש, ... ליטע II, ת"א, ז' 265.

באַמיסטיקן -- טרוו. 1. אריינגעבן אין באדן פאר-שיידענע שטאפן (ארגאנישע אדער קינסטלעכע), וואס קאנען מאכן מער פרוכפערדיק די ערד, עס זאל בעסער געראטן. די פויערים פלעגן באמיסטיקן די פעלדער מיט פואה פון בהמות אין פערד. מע דארף באמיסטיקן דעם באדן, איידער מע צעאקערט אים.

1899 " ווען מען זאל אבער באַצייטנס, פרי פאר דעם זייען (באזאנדערס אויף ווינטער=תבואה) באמיסטיקן דעם באדן, העלפט דאס זייער פיל". ... דאס פלאנצן-לעבן, ווארשע.

1939 " זיי האבן יעדער ביימעלע באצייטנס אויפגעדעקט, |...| באמיסטיקט, ארומגעשפריצט". נ. לוריע, כאַנע אוסקאטש, קיעוו.

|...| 194 " די פארפלייצונג באמיסטיקט די פעלדער". פעט, איבז, ברכות, ט -ג.

1970 " א פארמער באמיסטיקט זיין פעלד מיט נאטורעלע אדער מיט קינסטלעכע (כעמישע) שטאפן, כדי ער זאל האבן א גוט געראטעניש". י. פיגא, ... 20.

2. (פיג) באדעקן די ערד אזוי ווי מיט באמיסטיקונג, ב2.

1951 |...| דאס איז יעדער פון די אכציק טויזנט, וואס האט פאנאר פארגאסן מיט זיין בלוט און שפעטער מיט זיין אש די ערד ארום באמיסטיקט". ל. ראן, ... ליטע I, ז' 1661.

ם |באמיסיקט| ב מ י ס י ג ט - געצוווּנגען.

1767 " וואן גלייך דיא אוהם קאסטין איהמי בשוועהרליך פר פאלין טוהט איזט ער במיסיגט איבר זיין ווייליך [...] דעם גרשרן נאך צו מאכין ". פראגער תקנות קעגן לוקסוס, ציט, ב. וואכשטיין, ייבל I, 1931, ז' 343.

....

באמ: ניטא קיין ציטאטע אויף "באמיסיקן". יא דא: באמוזן (<----).

....

ב א מ י ע ן - טרוו. גורם זיין אז עמעצער זאל עפּעס טאָן; מטריח זיין. % זייט מוחל, איך וועל אייך באמיען א רוק טאָן זיך א ביסל. מע דארף ניט באמיען איצט דעם טאַטן - ער איז מיד.

ם במיאן.

1691 " דרום דאז איך זיא ניא וואלט במיאן אונ' בשוערן". סהמ יהושע, ג - ב, פראג.

ב א מ י ע ן ז י ך - רעפל. 1. אויספּירן טוּאונגען, אַקטיוויטעטן מיט אַ געוויסער כוונה, אָנשטרענגען זיך (פיזיש אָדער גייסטיק) צו דערגרייכן, באַקומען עפּעס אָדער ניט צו דערלאָזן עפּעס, טאָן עפּעס (אַ סך, אלץ) בייצוקומען שטערונגען, שוועריקייטן; סטאַרען זיך. % די קראַנקן=שוועסטער באמיען זיך צו העלפן די חולאים. די שוואַכע תלמידים באמיען זיך נישט אפצו-שטיין. דער לערער באמיט זיך צו דערקלערן די תלמידים דאס שווערע קאַפּיטל. די יידישע דאָקטוירים האבן זיך באמיט מיט אַלע כוחות נישט צו דערלאָזן די פאַרשפּרייטונג פון עפּידעמיעס איך געטא.

1867 " און ווי מען דארף זיך שוין א ביסל מער באמיען

[...] וויל ער זיך שוין קיין כוח ניט אנטון ".

קמ, נ' 20.

|...190| " איך דריי מיך אפּ פון אלקערטיק און באמי מיך

צו טראכטן וועגן לערנען, וועגן נס=חנוכה [...]

און אנדערע גוטע זאכן ". פרץ, ציט אלע ווערק !!!,

נ"י, 1947, ז' 338.

המשך

1902 " [...] פלעגט זיך באַמיען, אַז צונעמענדיק פון איר די סחורה, זאָל זיך זיין האַנט אָנרירן אין אירער ". אר, די קאַלטע האַנט, צײַט אַלע ווערק IV, נ"י, 1930, ז' 21.

1910 " באַמיען זיך און זאָרגן פאַר דער וועלט, ש. פרוג. פּאָעזיע I, ז' 291.

1947 " איך האָב זיך גענוג באַמיט אין מײַן לעבן // צו לעבן אין איינקלאַנג מיט מײַן געוויסן ". סעג, געברענטע ערד, ב"א, ז' 183.

2. אַריינטאָן זיך, אַריינאַרבעטן אַ סך אין אַן עניק. פאַראינטערעסירן זיך, % באַמיען זיך אין לערנען, אין געשעפטן.

1870" די מענטשלעכע חושים, די כוחות פון שכל, ווען זיי אַרבעטן זיך אָפּ, הן מחמת חכמות טראַכטן והן אין באַמיען זיך אין וועלטלעכע געשעפטן, פרנסה=זאַכן [...] ". י"ה - רן. איבז, טעאָרעטישע אונד פראַקטישע לעהרן צום שאַכשפּיל, לובלין, ז' 4 - 5.

באַמי. =עניש. =ער (=יך, =קע) (שנש)

מענטש וואָס באַמיט זיך, סטאַרעט זיך, מיט זיך.

1963 " מײַן שטאָלצער באַמיער ". סוצ, פוו, I, ת"א, ז' 160.

Δ באַמיען זיך אומזיסט - סטאַרען זיך אַן אַ רעזולטאַט, אָדער אומנייטיק.

ם בימיהן / במיאן.

1602 " אונ וויאזמן זיך הוט מיזן בימיהן אי מאן ירמיה הוט טון אויז דר טיפן הפיסה ציהן". שעריר, הקדמה, פראג.

1680 " מענכה טוט זיך זער במיאן איין עניקליין אודר טאכטר קינד צו דר ציהן [...]". צוכט, פרנקפורט.

1716 " צום אנדרן וועך דר מענש העט ניט ניטיג גיהאט זיך צו במיאן אונ ארום צו לופן נאך זיין שפייז [...]", חה 1, אמשטרדם. עד - 2.

1764 " דא שפראכן זי צו אים, ווען דש אזו איז ווארום טוסטו דיך אזו במיהן אום צו שטרייטן אונ' צו רויבן". יוסיפון, פיורדא, נה - 1.

1648 " הטך ליגן גיטרט אונ' פאר גיבראכט | דערציילט| דז זיך קיין שרה מיט אונש זאלט במיהן". מגילת ווינץ אמשטרדם.

1767 " וואול איינם דר זיין צייט פר ברענגט אנ' במיאט זיך אין דער (תורה) אונ' (מעשים טובים)". מחזור יוייכ [...] והדרת קודש אויף טייטש. אמשטרדם, מב.

באמישפּטן |באמישפעטן|— |מארק ווב| טרוו. (שנס) ?נ?
שאצן לגנאי, פאראורטיילן, ארויסזאגן א נעגאטיווע מיינונג וועגן עמעצן.

באמלאכהס -- אדי. (אייפ.) באדאסט, באמאכט.
[סטוטש 434]. (| באמעלאכעט |)

27 שטייןן (זיצן) ווי א באמלאכהטער = פילן זיך אומבאקוועם, באנארישט, אפגענארט.

באמע I -- די, =ס. פּעטיילונג פון א גארבערייי, ווו. די פעל ווערט געווייקט, געריי ניקט און געוואַפּ- נעווועט - די ערשטע פראצעסן פון גארבן לעדער" [קו"ק]

באמע II -- די, =ס. א פלאקן, LIT: BŮOMAS

1. דראנג [סטוטש 113] 2. א דיקער רונדער הילצערנער שטאנג [מרו, שטאפלען, ז' 212] 3. (לאקל, ישראל) "א דיקער אייזערנער שטאנג, בערך א מעטער לאנג, אין עק געשפאלטן ווי א צוויי=ציינערדיקער גאפל, דינט צו הייבן גרעסערע שטיינער" [קטווין]

II געבן (ווי) מיט א באמע איבערן קאפ — דערלאנגען א שטארקן קלאפ [סטוטש 113, 183, 253].

באמעווען -- אטור. 1. זייך א באם ... פוסטעפאסעוועץ, לײדיק גייענדער ארבעט א טאג און באמעווען. 2. שיכורן, זוכן ביליקע פארגעניגנס דער בחורעץ באמעווען דורך די נעכט אין די סאלונען.

באמעכטיקן -- טרנו. (אלט) 1. בייקומען, באהערן, באצווינגען.

Nov. 1946 " ארגאניזירן אנדזערע לייט פארטיזא- נישע אטריאדן, באמעכטיקן דעם שונא און נעמען אוועק זייך באוואפענונג". אש, ברענענדיקער דארן, נ"י, ז' 218.

1968 " וואס באמעכטיקט אונדז // געביטעריש און בליציקער". לע, אפקלייב, נ"י ז' 175.

2. איינגעמען, אקופירן, דעראבערן.

1905 " זיי [די צעבונטעוועטע סאלדאטן] זיינען אנגעפאלן אויפן מיליטער, וואס האט אפגעהיט דעם וואקזאל און האבן אים באמעכטיקט " זב, רויטע פאהן"; לאנדאן, ז' 45.

3. (פיג) באהערשן, דורכדרינגען, געדאנקען, געפילן.

1895 " קאלטע אומערקלערלעכע אייפערזוכט באמעכטיקט אירע געדאנקען". זש דער אמת, נ' 2, באסטאן.

באמעכטיקן זיך - דזוו דפוו, ב 1.

1937 " טאמער וואלט דורך אן אקט פון פארלאמענט

פארגעשלאגן געווארן צו באַמעכטיקן זיך מיט געוואלד איבערן פאלק ". ד"ר א. מעריסאן איבן ה. ספענסער, די ערשטע פרינציפן. ווילנע, ז' 5.

" האבן זיי זיך באַמעכטיקט, די פויערים, שניידן פראנק און פריי דאס געהילץ. אש, מאסקווע, נ"י 1949, ז' 11.

באַמעכטיקן זיך. באַמעכטיקונג. באַמעכטיקט [—יין] במעכטיגין.

1796 " דער קיניג [...] בפעהל איהנן [...] דער דרייא דאמען און דער צווייא ארציך צו במעכטיגין, זיא ביז אויף דען גירטל נאקינד אויז צו ציהן. טויזנד אונד איין פירטל שטונד ", פפא. דף 1.

ם | באַמע | בימעכטן זיך ---> נידזון [...] באַמעכטיקן ז"ז.

1774 " אוקופירן [...] זיך בימעכטן". יוסף מארשן, חנוך לנער, פיורדא, ז' [...]

באמעלד|ן -- טרוו, פאר: באַמעלדט / באַמאלדן.

1. מעלדן, ראפארטירן, אנזאגן, מודיע זיין.

1886 " און ער איז באלד געלאפן צו די פאליציי דאס באַמעלדן". ג. קערשענקארין, דער טיראנישער פעטער. ווארשע, ז' 9.

1923 " און דער פויער איז געגאנגען אין שטאט אריין און האט דאס באַמאלדן, ער האט דערציילט ווי אזוי ס'איז געוועןן [...]". ש. לעהמאן, גנבים און גניבה, אין: זב ביי אונז יודן", ווארשע, ז' 85.

1949 " און ס'איז געבליבן: באַמעלדן און דעם יידן פון הויף משלח צו זיין". שפיגעל, מענטשן אין תהום, ב"א [...] ז' 46.

2. (אָרק) דערמאָנען, דערציילן, באשרייבן.

1804 " איך דיזיך פרק ווערט במעלדט דש דר מענש קען זיך בשירמין דורך די תורה פון די אלי צרות וואש אוביך במעלד איז ". א. פאוויר, איבז, בחינות עולם, זאלקווא.

באמעלדונג - די, =ען. אקט/רעזולטאט פון באמעלדן, ב 1.
"ער האָט מיר ערלויבעניש געגעבן צו אַרייַן צו קומען ווען איך וויל אָן באמעלדונג ". מעשה פליאות מג' אחים !!, ווארשא, ז' 7.

ם במעלדן
2.
1775 " האָבן מר גירעט פון אלירילייא // מוז מ"ר אויך במעלדן די גערברייא ". דוד מוזקוס, איין שין ליד פון די הנד ווערקש לייט ". ציט י. ריווקינד, פש, I, 16 - 15, 1926.

באמעלדן זיך - רעפל. זיך מעלדן, שטעלן צום ראַפּאָרט.
" ווארום ביסטו פארט געלאפן, // האסטו דיך נישט באמעלדט, יעצט מוזסטו שמיץ באקומען אויפן פרייען פעלד - ארויס !". [קל, ציילעניש].

באמעלט - אדי. באמעליקט, באדעקט מיט מעלשטויב.
% דער מילנער גייט תמיד ארום באמעלט.
" און די קרעמערס זיינען געקומען איך גאָטס הויז אין זייערע באמעלטע קאפאָטעס ". [מקור?]

באמעליקן (זיך) - באַדעקן (זיך), פאַרשטויבן (זיך) מיט מעל. [סטוטש 294; מארק ווב 627].

=רנג.

ם באמעלע II - אדי/אדוו. דערמאנט באשריבן,
(ווי פריער, אויבן).

1703 " [...] אונ׳ דיא ראשים וטורים זייך בייא מיר גרוּעזין, וויא אובין במעלט איז "...כ״י, מגלת איבה, ציט ביי מ. עריק, ז׳ 197.

באמ: ניט געפונען אזא ציטאטע ביי עריקן ניט אין ״געשיכטע״, ניט אין ״וועגן אלט=יידיש״.

1744 " [...] ווער דש זאלט עובר זיין אויף דאש גרינשטה פון די במעלטי פונקטין זאל דער חרם אויף דעם יעניגין חל זיין". ר׳ שלמה זלמן לונדן, קהלת שלמה, אמשטרדם.

1798 " דרום וועך דר מענש ווערט זעהן אויף די אויבן במעלטי (סימנים) זייך ביז (מזל) זאל ער זיך ניקס (מצער) זייך". ר׳ מ. א. גאלינוב חכמת היד, פפא, י׳ IV.

[באמעלער] במעליך - אדוו.
״פאמעלער״, ניט גיך, פאוואליע, געלאסן.

"מורה".

1735 " [...] און זאל במעליך און בספרה רידן ניט הויך נייארט מיט נידריג שטים". שלמה זלמן איבן, אורחת צדיקים", אמשטרדם, דף ע"ו.

1751 " [...] און' זאל בושה פר איין איטליכן האבן און' מיט איטליכן במעליך רידן און' ניט מיטשרייאן". ע"ח, יד.

1927 " באמעליך דעם קאנוועט פונאנדער געשניטן, |...| . ארויסבאקומען דעם ברירו |...| י. בודזאהן, מעשה פון א רב |...|, ווילנא, ז' 26.

באמען I -- סוב., פמ. טרויבן [סטוטש 258].

באמען II -- אוטוו. דזוו באמעוועזן.

באמענטלען -- טרוו. דזוו באמאנטלען.

באמענערן -- טרוו. דזוו באמאנען.

"לוטס טעכטער זיינען פון לוטן באמענערט געווארן".

באמעסטן -- טרוו. ( ) 1. ארייַנפּאַסן, אריינ- נעמען אין א מאָס.

1885 " אל די ערדן קענען דיך ניט באמעסטן", מחזור ע"ט בית ישראל [...]. ווילנא, ז' 21.

2. אויסמעסטן, פעסטשטעלן די מאָס.

[?] " ביי אקארד-ארבעט קען מען ניט דעם לוין אזוי באמעסטן". פיעט, בבא מציעא, פו - 2.

באמער -- דער, =ס. (אמ) דזוו באמ

1936 " וואס וועלן מיר זיך אנהייבן מיט אים, מיט דעם 'באמער'". נאד, פאלעמיק, נ"י, ז' 75.

196... " זיי, די 'באמערס' האט ער ניט דערקענט".

אפֿאַ, גק נ׳ 59, ז׳ 89. ‖ גאַזעטקע =ס. אַרומשלעפּערקע,
הפקר= מויד, הולטײַקע.

[?] ... " אונטער די טראַנטעס פֿון אַ הײמלאָזער
באַמערקע קען שלאָגן אַזאַ אײדל האַרץ [...]".
ד. עדעלשטאַט=געדענקבוך, 1953, ז׳ 309.

1928 " זי האָט דעם לעצטן סענט פֿון מיר
צוגענומען, די באַמערקע". אפֿאַ II, ווילנע, ז׳ 128.

1963 " ווען ער, וואָס אײַער שמאַטע האָט מיך
אָנגערופֿן אַ באַמערקע, אַ שיכורטע, אַ מיאוסקייט ?!"
נ. זאַלאָוויץ, פֿאָר, V/20.

באַמעהרן

[ב אַ מ ע ר ן] — טרוו. פֿאַרמערן, פֿאַרשטאַרקן.

1744 " [...] עס איז אַ ביר נאָך מער פֿלאַגונג פֿר
האַנדין וואָן זיך די צייטן פֿר ענדירין אויש אירי
אָרדונג דען ווערט די פֿלאַגונג נאָך פֿיל באַמעהרט".
בע, זולצבאַך, יז. 83.

ב אַ מ ע ר ק — דער, =ן. דזוו באַמערקונג.

1963 " מיט דעם באַמערק". זשיט, ציט דורך M. שעכטער
זש "אויפֿן שוועל", נאָוו׳ - דעצ׳ 1963.

1964 " [...] אין דער סדרה נח דערפֿירט דאָס ייִדמאַן
צום באַמערק, אַז פֿריער האָבן די דייטשן ניט געקענט
שטערן [...]". בצג, טמז, XI / 16.

‖ באַמערקוואָרט
באַמערקזאַץ

באַמערקוואָרט — דאָס, ~ווערטער. (גראַם) "אַזעלכע
ווערטער ווי אפֿנים, אוודאי, לײַדער, אַגב און
ענלעכע, וואָס קומען אויסצודריקן השערה, זיכערקייט,
צווײפֿל, באַדויערונג, צופֿרידנקייט אָדער אַ ריי אַנדערע
באַציִונגען פֿונעם רײדער צו זײַן אײגענער מיטטיילונג
- הייסן באַמערקווערטער". ע. פֿאַלקאָוויטש, ייִדיש,
מאָסקווע, 1940, ז׳ 317.

באמערקזאץ -- דער, =ן. (גראַם) "א זאץ וואס גיט אן אגב=אורחא דערקלערונג, מאכט א באמערקונג, גיט א פארבייגייענדיקע אנווייזונג און ענלעכס". יִמ, יישפ, XIII, ז' 1.

באמערקבאר -- אדי / אדוו. (דטשמ) באמערקלעך, וואס לאזט זיך, וואס איז גרינג צו באמערקן; קענטיק, אנזעעוודיק.

1902 " אין די יארן 1888 - 1893 איז אין די יידישע סאצ' קרייזלעך געווארן באמערקבאר א נייע טענדענציע [...] מע זאל זיך באפרייען פון דעם סיסטעם פון קרייזלעך". זש "דער אידישער ארבייטער", נ' 13, לאנדאן, ז' 88.

1930 " די ווינקלען פון די קייזערלעכע ליפן קרימען זיך אין א לייכטן, קוים באמערקבארן שמייכל". ייט, [...] פאסאַ, ז' 380.

פון ביק, "דער פאַלמעלעטער יונגערמאַן פון ירושלים", [...].

באמערקווערדיק -- אדי. וואס איז כדאי (וויכטיק, אינטערעסאנט) צו באמערקן, זיך אפצושטעלן אויף דעם, די הבמערקווערדיקייט דערקלערונג פון אויסערן=מיניסטער.

1936 " דאס וואלט דאך געווען א באמערקווערדיקער פאקט, א סורפריז וואס בייט איבער אונדזער קוק אויף נשמה=לעבן". מרו איבז, (פינז. פרויד,) ארייַנפיר אין פסיכא=אנאליז, ווילנע.

[196...] " מען מעג האלטן פאר באמערקווערדיק [...] וואס אט די מעשה איז אויך די פריערדיקע האבן שותפישע שטריכן". ב. העלער, ייבל, XIII, נ' 1-2.

באמערקוועדיק -- אדי. דזוז באמערקווערדיק.

1965 " דאס איז א רייך קאפיטל [...]. ס'איז באמערק-
ווערדיק אויך דערפאר [...]". יג, טמז VIII / 20.

באמערקונג --- די, =עך. 1. קורצער ארויסזאג, מיינונג, קאָמענטאר וועגן א זאך, געשעעניש, בוך א.א.וו. מאכן א באמערקונג. ארייננשטעלן, אריינוווארפן א באמערקונג. זאכלעכע, טרעפלעכע באמערקונג, איראנישע, בייסיקע, שפאטישע, גיפטיקע באמערקונג, א גיפטיקע באמערקונג פון רעצענזענט העלפט דעם פארקויף פון בוך. די קריטישע באמערקונגען וועגן דער פיעסע האָט ארויסגערופן א שארפע פאלעמיק.

1923 " אזוינע אגבדיקע באמערקונגען ווייזן אונדז, אז מינסטער האט זיך אומגעפירט מיט יידן" מון, שטאפלען, בערלין, ז' 90.

1947 " " נאך די דאזיקע אלגעמיינע באמערקונגען לאמיר איצט איבערגיין צו א קורצן איבערבליק [...]". ד"ר י. שאצקי, זב טשענסטאכאווער יידן, נ"י, ז' 4.

2. צוגאב (מינדלעך אדער שריפטלעך) וואס דערגאנצט, קלערט אויף אן ארויסזאג, א וויסנשאפטלעכע אפהאנדלונג. ביבליאגראפישע באמערקונגען, אין די באמערקונגען צום סוף פון בוך זיינען דא א סך וויכטיקע דאטעס.

3. אויסרייד, פירווארף בנוגע עמעצנס אופפיר, רייד אא. דער לערער מאכט דעם תלמיד א שארפע באמערקונג פאר ניט צוגרייטן די היימארבעט.

1924 " עס האט זי ווידער געטראפן איר מוטערס באמערקונג וועגן זיצן אין שטיין אין דער אנוועזנהייט פון א גאסט". עוזר ווארשאווסקי, כאלאסטרע" II, פאריז, ז' 51.

באמערקונגסווערט --- אדוו. דזוו באמערקווערדיק, ~~כדאי, ווערטיק צו באמערקן (צו פארצייכענען, צו דערמאנען).~~

1948 " [...] פון דער אנדערער זייט איז באמערקונגסוווערט, אז די מחברטע גייט צו צו ביידע צדדים מיט פיל פאר-שטענדעניש און מוטערלעכער ליבע". רעד' מיכל הכהן, סבי, זש' אגאפי, ב"א, ז' 19.

באמערקונגסווערטיק -- אדוו. דזוו דפוו.

1954 " באמערקונגסווערטיק איז, אז כמעט אלע אויבן דערמאנטע געשלעגן און אוואנטורעס האבן געהאט זייער מקור [...]". ד"ר פ. פרידמאן, יזכר כעלם, ישיהאנעסבורג, ז' 20.

באמערקט --- פאדי פון באמערקן, וואס איז געווארן דערזען, אבסערווירט, פארצייכנט; באמערקטע דערשיי-נונגען; באמערקטער פעלער; די באמערקטע סימפטאמען פון דער קראנקהייט באאומרוזקן דעם דאקטאר.

" אזוינע נישט באמערקטע קלייניקייטן מאכן גאנצע איבערקערענישן [...] און רעוואלוציעס". ספ, סודות, 1929, ז' 51.

באמערקטערהייט -- אדוו.

1925 " שעדלעכע שטאפן קענען אריינגעשמוגלט ווערן [...] ניט באמערקטערהייט צוזאמען מיט אנדערע כשרע שפייז [...] אין מאגן אריין". צש, זעלבסטשוץ פון מענטשלעכן ארגאניזם, ווארשע, ז' 57.

באמערקלעך -- אדי. וואס לאזט זיך (גוט, גרינג) באמערקן, אבסערווירן, דערזען; קענטיק, מערקווירדיק.

193...? " דער יידישער עולם [...] האט גורם געווען אן באמערקלעכע ענדערונג אין יידישן טעאטער". גבל XV, נ' 4.

1931 " אין דער לאנדווירטשאפט געשעט אפט, אז מיט פשוטע און ביליקע מיטלען קען מען באמערקלעך העכערן די גערעטעניש". ג. סאנדלער, קולטור פון זון-רויזן". בארקאוו, ז' 48.

1950 " דאס ווערט נאך אין 'ארום וואקזאל' טייל מאל
באמערקלעך." ~~[illegible]~~ אויסלענדער | ציט נש אין יישפ 3(10) |.

ב א מ ע ר ק ן - טרוו. 1. דערזען עפּעס (ס'רוב:
מיט א מאל, פּלוצעם, איינמאליק). %תיכף, גלייך
באמערקן. ~~באמערקן דעם אריינגעקומענעם גאסט.~~
דער ייד האט באמערקט דעם פּאליציאנט ביים געטא-טויער
און באצייטנס זיך באהאלטן. גרינג צו באמערקן,
שווער צו באמערקן, ניט צו באמערקן. די יידענע
האט אזוי גיך געשטריקט, אז ס'איז געווען קוים
צו באמערקן ווי זי באוועגט מיט די פינגער.

... " אריינקומענדיק האב איך באמערקט, ווי מענטשלעכע
געשטאלטן ראנגלען זיך דארט אין א פינצטערן ווינקל".
ממוס, שם און יפת. ציט אויסג' ווארשע 1913,
ז' 28.

1901 " ער האט אים געוואלט אויסווייכן, נאר יענער
האט אים גלייך באמערקט". אר, צוריק אויף דער
שטעל, ציט אלע ווערק !!!, נ"י, 1930. ז 237.

1948 " וואס טוסטו, אויב ס'באמערקט דיך א דייטשישער
סאלדאט?". פּמ, מילכאמע, מאסקווע, ז' 60.

1970 " איך רוק זיך אריין אין דער טיפעניש פון א
פארשאלטענעם טויער, מען זאל מיך נישט באמערקן".
ה. יאכימעק, יזב זלאטשעוו, ת"א, ז' 334.

2. אבסערווירן, צוקוקן זיך צו עפּעס. % באמערקן
ווי די פייגל פליען אפּ. באמערקן אז דער ווינטער
קומט שוין אן. די אויספירער האבן באמערקט, אז
די דייטשע וואך בייט זיך רעגולער יעדע 3 שעה.

3. אפגעבן זיך א חשבון פון עפעס, וואס קומט פאר,
ליגן אכט.

1929 " דימשיץ האט ווייניק באמערקט די מענטשן, וואס
האבן זיך ארום אים ארומגעפארעט". מ. טייטש,
ארום דער פאבריק, מינסק, ז' 42.

1949 " און דא האט טאלסטאי, זיך איינהערנדיק אין דער שטים פון דער נשמה, באמערקט זייער א וויכטיקע זאך". זשיט I, נ"י, ז' 21.

1966 " זיינען געווען [אין די הורבן=יארן] אנטפלע- קונגען פון שטילער העלדישקייט, וואס קיינער האט ניט באמערקט און וועלכע קיינער וועט קיין מאל ניט וויסן". חיה אלפערט, יזב שטשוטשין, ת"א, ז' 254.

4. מאכן א באמערקונג (ב1), ארויסזאגן קורץ א מיינונג; אפרופן זיך אין א שמועס: " ס'איז היינט א ווארעמער טאג, - זאגט חנה. - יא, אבער ס'קלייבט זיך אויף א רעגן, - באמערקט שרה."

[189...] " אך, וואר פאר א שיינע כלה! - האבן אלע באמערקט. - וואס פאר א שיינע מחותנים! - האבן אייניקע געזאגט". ספ, סודות, 1929, ז' 8.

ם במערקן.

1703 " הגם דען עולם כמה חלקי'ממעשיו הטובי' ניכט אופנבארהן איזט ווערט זולנש אי"ה וואול במערקן". יוסף מארשן, לשון זהב, אמשטרדם.

באמערקנסווערט -- אדוו. דזוו באמערקונגסווערט.

1866 " באזונדער איז באמערקנסווערט [...] צוויי טיטל- בלעטער [...] פארצירט מיט די פראכטפולע אראבעסקן". קמ, נ' 29.

1951 " [...] באמערקנסווערט זיינען אויך [...] די ווערטער פון א פראפעסאר פון ליטווישן אוניווערסיטעט אין קאוונע". [illegible] ליטע I, נ"י, ז' 299.

באמערקעוודיק -- אדי. וואס מע קאן גלייך באמערקן, קענטיק, אנגעוודיק. [illegible]

1936 " [...] אין דער געשיכטע פון פסיכאאנאליז האבן זיי געשפילט א באמערקעוודיקע ראלע".

מון איבן/ ז. פרויד, אריינפיר אין פסיכאאנאליז,

ווילנע, ז׳ 88.

באמפלע -- די, =ס. " א ליימענע רונדע כלי מיט א קורצן שמאלן האלדז און א קליינעם אויערל", אין א באמפלע פלעגט מען שבת האלטן טיי ווארעם, אריינשטעלנדיק עס אין רער". | מ. מארק, יישפ X - 1.|

~~באמצע כ ר ח י נ ו | בעימצע קויכיינו | - אדוו פר. בשאץ מיט אלע כוחות. | קאל ווב, 1736|~~

באמציק-צאק דער, =ן. טאץ (מוזיק= אינסטרומענט).

1920 " געשפילט האבן יידישע כלי-זמרים אויף פאלגנדע כלים: א פידל, א פלייט, א פויק |...| א ׳באמציק-צאק׳ אדער א׳קלאפּטעלער׳, ווי מען רופט עס אין אנדערע מקומות." עלזעס, וואנדער=אצר פון אידישער שפראך, ווארשע, ז׳ 34.

" באמציקצאקל - ווער? פון וואנען? ניט פון דארטן, ניט פון דאנען [...] האט א פייקל מיט צוויי טעצלעך [...] " אשט, מייסעלער, ז׳ 253.

באמצע הדרך | בעעמצע האדערעך | -- אדוו פר. אין מיטן וועג.

1900 " באמצע הדרך -- פונקט אין מיטן וועג |...| שטייט א פעלדקרעטשמע". ~~שר, ארעמע און פארבלאזן~~

דער פארכישפטער שניידער,

באמקע -- די, =ס. מוזיקאלישער אינסטרומענט | באס? קאנטראבאס?|.

1971 " אויף אן ארעמער חתונה אדער אויף א סיום שפילט הערשל אליין אויף זיין פידל [...] און די יינגלעך זיינע שפילן אויף דער באמקע".

א. קיפניס, מיין שטעטעלע סלאוועשנע II, ת"א.

באמקעווען -- טרוו. (גארבעריי) ארויסנעמען די פעל פון טשאן. [טערם 7].

באמקען -- אוטרו. פפּ באמקען. זינגען א ניגון אן ווערטער, נאר מיט די קלאנגען באם אדער באם.

1882 " חברה האט געבראמקעט | געגעסן מיט א געריש, געריבן אויף ביידע באקן | און געבאמקעט". ש. מ. אסטראווסקי, ריידע איך עולם התוהו, ווארשא, ז' 48.

1885 " די קלויזניקעס וואס באמקען ניט אין דאווענען". די עלנדע פאמיליע, ווארשע, ז' 16.

1933 " ער פארט זיך ארום איבער פעלדער און וועלדער, באמקעט ביים מורה= הוראה |...|, און די מעזינקע - זיץ אין שטוב!". זש. נח פאנדרע, [ ]

באמקען -- אוטרו. 1. דזוו באמקען. 2. זיך הערן ווי די קלאנגען 'באם=באם'.

|...193| " וואס באמקעט אייך אונטער פון קלויסטערשע גלעקער?". 3. האפּ. קלאפּן מיט די פינגער אין עפּעס.

1939 " דער טאטע האט געבאמקעט מיט צוויי פינגער אין טיש". י. פערלע, יידן, ווארשע, ז' 76.

[1973 ?] " כדי די שטימונג צוריקצוכאפּן, האט ער אנגעהויבן צו באמקען מיט די פינגער אין די טאוולען פון פאקעט". ח. ראזענפארב, בוים פון לעבן, ת"א, ז' 37.

באמשטשיק -- דער, =עס. (גארבעריי) דער ארבעטער פון דעם באמע=אפּטייל אין א גארבעריי (ווו מע רייניקט די פעל).

1935 " ביידע זיינען אבער גארבער [...] געוועזענע באמשטשיקעס, מוז מען זיי האלטן אין דער נאסער אפּטיי-לונג". מק, זעלמעניאנער, מינסק, ז' 177.

באמת – [בעמעס.] — אדור. 1. אין דער אמתן, אויף דער וואר, אין דערווירקלעכקייט: ער האט באמת געגלייבט אין אים און אים פארגעטערט. מ'דארף באמת זיין שטארקער פון אייזן צו קענען איבער-טראגן די צרות.

1820 " אז מען זאגט אויף אן אנדער זאך דאס איז איינס איז דאס ניט אמת. נאר גאט ב"ה איז באמת נאר איינער".

חה 2,

... " דאס פונ דעסטוועגן האט אים ניט אפגעהאלטן זיך באלד טאקע צו באטראכטן, אז ער ווייסט באמת ניט ווו ער געפינט זיך ". ממוס, מסעות, ז' 44.

1912" קאן מען אבער באמת האפן, אז דאס הערשנדע פאלק זאל פון זיך אליין זיך אפזאגן פון זיין פריווילע-גירטער שטעלונג?". זשיט, שריפטן II, נ"י, ז' 172.

1929 " קיינעם זעט ער ניט און קיינער זעט אים ניט, אזוי ווי באמת ער וואלט זיך אין גאנצן ארויסגעשלאגן פון לעבן ". מ. טייטש, ארום דער פאבריק, מינסק, ז' 16.

" די פילקע-שפיל פון די קאזאקן אין 1794, וועלכע האבן אויף פיקעס אונטערגעהוידעט יידישע קינדער אין פראגע, איז באמת א שפילעכל לגבי די מעשים תעתועים פון דעם דייטשן סאלדאט אינעם יאר 1943 ".

ע. רינגעלבלום, כתבים פון געטא II, II.

2. (באמערקווארט אין זאץ) אייגנטלעך, דעם אמת געזאגט, אין פלוג, טאקע, צוריק געשמועסט.

... " ווער עס שטעלט ניט איין, נעמט נישט ארויס און, באמת טאקע, וואס האבן מיר דא אנצווווערן ?".

ממוס, א סגולה, ז' 21.

1926 " |...| צי אַרויס פון מײַן לעבן די נשמה, ווי מען ציט אַרויס א שפּענדל, אַ פֿאַרשטעכעכץ. צו וואָס דאַרף איך, באמת, האָבן די נשמה...". מק, ראָמאַנטיק, ציט אנט, ז' 604.

3. עמפּאַטיש צו אַדיעקטיוון.

1960 " |...| איך דעם ביסל צײַט, וואָס ער האָט באַוויזן אוועקצוגנבענען פון זײַן באמת איבערמענטשלעכער אַרבעט". [...] יג, אין תוך געטומען.

1967 " געווען אויך גלאַט אַזוי פרומע יידן, נישט קיין חסידים און נישט קיין מתנגדים, אָבער באמת ערלעכע מענטשן ". ל. וויזענפעלד, איזב קהילה רוש, ז' 449.

44

באמת ובתמים | בעעמעס אובעטאַמים | - אויפֿריכטיק, פֿון גאַנצן האַרצן, בתמימות.

1883 " און עס איז דאך גלוי וידוע פֿאַר הקב"ה דאָס אלע זײַנע מחשבות און מעשים זײַנען געווען באמת ובתמים.
ס' נופת צופים !!, ווילנע, ז' 54.

..." [...] די וואָס זענען זיך מודה באמת ובתמים קומען אָפֿ בלויז קלויסטער=שטראָפֿן - תפילה צו טאָן און פֿאַסטן".
א. ליפינער, גק, נומ' 62/63, ז' 278.

באמת געגנאַסן - דווו געגנאַסן אויף אַן אמת—אַ סימן אַז די רייד, ביי וועלכע מען האט געגנאַסן, זײַנען אמתע.
"...אסים, רב אלטער, באמת געגנאַסן !". שע, מזל=טוב,

ם באמת.

1716 " ער גיזאגט האָט זײַן גבורה הענגט אָן די האַר און ער האט באמת לאנג ' האר גיהאט'". סהמ, שופטים, ווילהרמסשדארף. לג 1.

1766 " באמת ווער ניט דיא זאך וואז צו רעכטן רידן גהערט פון יוגנט אהן זיך אהן גווינט ". אבן ישראל, מיץ, ז' 1.

ב א מ ת ד י ק - אדיל וואָס איז ריכטיק, שטימט מיטן אמת.

1912 " מיט דעם כוח פון הייסע באמתדיקע ווערטער האָבן מיר יעמאלט | במשך | פון זעקס חדשים איבערגעמאַכט דאָס גאַנצע פּובליקום ". זשיט, שריפֿטן VI, נ"י, ז' 40 [?].

1957 " ס'איז בלי ספק, אַז בה בשעה וועט ער פֿאַרטרונקען ווערן אין דעם דאַמאלסט באמתדיקן גוט ". לדב, נ"י, ז' 316.